

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA
KATEDRA ÚČETNICTVÍ

Vývoj daně z příjmů fyzických osob v České republice.
The Development of the Personal Income Tax in the Czech Republic

Studentka:

Hana Titzová

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Jiřina Krajčová

Ostrava 2011

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra účetnictví

Zadání bakalářské práce

Student: **Hana Titzová**
Studijní program: B6208 Ekonomika a management
Studijní obor: 6202R049 Účetnictví a daně
Specializace: 00 Účetnictví a daně
Téma: **Vývoj daně z příjmů fyzických osob v České republice**
Development of the Personal Income Tax in the Czech Republic

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
  2. Historický vývoj do roku 1992
  3. Daň z příjmů fyzických osob po daňové reformě v roce 1993
  4. Analýza daně z příjmů fyzických osob a srovnání s vybranými zeměmi
  5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

STARÝ, M. a kol. *Dějiny daní a poplatků*. 1. vyd. Praha: Havlíček Brain Team, 2009. 207 s. ISBN 978-80-87109-15-1.
ŠIROKÝ, J. *Daně v Evropské unii*. 4. vyd. Praha: Linde, 2010. 351 s. ISBN 978-80-7201-799-7.
VYBÍRAL, V. *Zdaňování příjmů fyzických osob 2010: praktický průvodce*. 6. vyd. Praha: Grada Publishing, 2010. 216 s. ISBN 978-80-247-3426-2.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Jiřina Krajčová**

Datum zadání: 26.11.2010
Datum odevzdání: 11.05.2011

Ing. Jana Hakalová, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Místopřísežně prohlašuji, že jsem celou práci, včetně všech příloh vypracovala samostatně.

V Ostravě dne 10. května 2011

.....

OBSAH

1. Úvod	1
2. Historický vývoj do roku 1992	2
2.1. Berně a poplatky v českých a raně novověkých dějinách	2
2.2. Daň a poplatky v 19. století (do roku 1992).....	7
2.3. Vývoj daní a poplatků od počátku 1. světové války do roku 1927	13
2.4. Daňová reforma z roku 1927	14
2.5. Daň a poplatky v Československu v letech 1945 – 1992.....	15
3. Daň z příjmů fyzických osob po daňové reformě v roce 1993	22
3.1. Výchozí situace daně z příjmů fyzických osob.....	23
3.2. Daň z příjmů fyzických osob v roce 1993	23
3.3. Významné novely z pohledu daně z příjmů fyzických osob	32
3.4. Daň z příjmů fyzických osob v současnosti (2011)	34
4. Analýza daně z příjmů fyzických osob a srovnání s vybranými zeměmi	40
4.1. Daň z příjmů fyzických osob v Rakousku (Einkommensteuer)	40
4.2. Daň z příjmů fyzických osob v Estonsku (Üksikisiku tulumaks)	45
4.3. Srovnání DPFO v ČR a s vybranými zeměmi EU	48
4.4. Daňová reforma.....	51
4.5. Doporučení pro daň z příjmů fyzických osob.....	54
5. Závěr	56

Seznam použité literatury

Seznam zkratk

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Seznam příloh

Přílohy

1. Úvod

Daně prošly dlouhým vývojem. Dříve byly daně vybírány nepravidelně a také mnohdy nespravedlivě. Názory na daně byly, jsou a budou odrazem konkrétních historických, ekonomických, ale i filozofických názorů a podmínek.

Daňové principy tříbil nejen čas, ale také jejich praktické ověřování v praxi. To však neznamená, že jsou jednou pro vždy neměnné. Daňový systém procházel a prochází značnými změnami.

Pochopení daňové teorie je nedílnou součástí pochopení současného daňového systému. Daně představují významnou část příjmů veřejných rozpočtů. Jsou stanoveny zákonem a postihují jak občany, tak ekonomické subjekty. Daně nás provázejí celý život a mají velice těsnou vazbu na ekonomický i politický život v každé zemi. Proto by každý občan měl vědět, jak funguje daňový systém.

Svoji práci jsem především zaměřila na legislativní vývoj daně z příjmů fyzických osob v České republice.

V první části mé práce se zabývám hlavními historickými mezníky ve vývoji daní do roku 1992 v českých dějinách.

Druhá část je zaměřena na vývoj daně z příjmů FO v období 1993 až do současnosti (2011). V této kapitole se hlavně snažím popsat vybrané ustanovení nového zákona o DZP z roku 1993, dále se zaměřuji na nejdůležitější novely tohoto zákona, kde popisují ustanovení, které mají největší vliv na zdanění fyzických osob. A v neposlední řadě také popisují současnou podobu zdanění příjmů fyzických osob.

Ve třetí části této práce se zabývám změnami, které nastanou v dalším období a také hlavně plánovanou reformou daně z příjmů podle současného ministra financí Miroslava Kalouska. Dále v této části porovnávám zdaňování příjmů fyzických osob ve vybraných zemích Evropské unie (Rakousko a Estonsko) se zdaňováním příjmů fyzických osob v ČR.

Cílem mé bakalářské práce je zmapovat vývoj daně z příjmů fyzických osob a nastínit reformní návrhy zamýšlené ministerstvem financí, které by měly být platné od roku 2013. Zároveň také porovnat zdanění příjmů fyzických osob v České republice s vybranými zeměmi Evropské unie (Rakousko a Estonsko). A na základě získaných informací vyvodit teoreticky aplikovatelná doporučení pro Českou republiku.

2. Historický vývoj do roku 1992

Vznik daní spojujeme se zakládáním státních útvarů a s potřebou financovat státní potřeby. Nejde samozřejmě o daně v současné podobě, ale o dobové nucené formy plnění obyvatel vůči zvolna se rozvíjející a upevňující státní moci.

V této kapitole se budu snažit postihnout obecněji způsoby, kterými veřejná moc od starověku až po rok 1992 zatěžuje soukromé osoby.

Hlavním zdrojem pro tvorbu této kapitoly se stala kniha *Dějiny daní a poplatků*, kterou napsal JUDr. Marek Starý s kolektivem.¹

Už ve starověku se objevovaly první daně, které se řadily mezi nepravidelné zdroje státní pokladny. Jednalo se o daně účelově zaměřené, neboť se vybírali příležitostně na financování určité potřeby. Plnění poskytnutá jako daň byla ovšem převážně naturální z důvodu neexistence peněz. Naturální plnění v podobě vykonané práce, vojenské služby či poskytnutí části výtěžku z určité činnosti.

Vývoj „daní“ v období od Mezopotámie až po římský dominát naleznete v příloze č. 1 k této bakalářské práci. Dále budu pokračovat berněmi a poplatky v českých a raně novověkých dějinách.

2.1. Berně a poplatky v českých a raně novověkých dějinách

Daňová soustava ve středověkém českém státě vznikala obdobně jako v řadě jiných evropských monarchií.

Zatímco v první fázi dějinného vývoje zajišťuje soustředění veřejných financí a jejich následnou redistribuci panovník, od 13. století zasahuje do finanční správy šlechta a po husitských válkách se finanční správa ocitá plně v moci stavů. Vedle daní hrají významnou roli i různé cla a poplatky.

2.1.1. Čechy knížecí

Se vznikem raně feudálních monarchií na našem území je spjata zavádění daní a poplatků a je doprovázena i redistribucí výtěžků. Stát je v této době chápán jako soukromé vlastnictví panovníka, a jeho obyvatelé jsou přímo podřízeni knížeti. Od slabších sousedů se vybíral roční poplatek za ochranu nebo neútočení. Státní pokladnu také plnily výnosy z hospodaření knížecích statků.

Nejstarší povinností obyvatel knížectví, která měla daňový charakter, byla daň z míru (tributu pacis). Platili ji rolníci, každý rok knížeti, za to, že jim poskytuje ochranu (výraz vděčnosti). Její výše činila ročně 12 denárů z rádlu (plošná míra, odpovídající zhruba 8,5 ha).

Existovali i další instituty, které se povětšinou odváděly v naturální formě nebo ve formě osobních úsluh. V některých oblastech odváděli svobodní rolníci džbány medu (ve středověku to byla strategická surovina). Dále se také odváděla daň za stráž. Tato daň znamenala možnost vykoupit se v naturáliích z povinnosti stráže. Veškeré svobodné obyvatelstvo bylo postiženo vojenskou službou, kdy každý svobodný muž schopný nosit zbraň byl potencionálně povolán. Dále byli rolníci povinni účastnit se staveb a oprav hradů, cest, mostů a v pohraničních oblastech také na budování přeseků ve hvozdech (zátarasy v pohraničních oblastech, které české knížectví oddělovaly od okolních států).

Postupně ubývalo svobodných rolníků (přímo podřízených knížeti), musely se hledat další zdroje příjmů. Zavedly se regály a monopoly.

Celní monopol – clo se platilo penězi, nebo se přenechávala určitá část zboží (nákladu). Cla se nevybírala jen při přechodu hranic, ale i ve vnitrozemí. Objevovaly se cla: žitné, hrnečné (není jisté, zda šlo o clo z hrnčářského zboží, nebo clo z komodit běžně v hrncích uchovaných např. z medu), chomútné (trh s koňmi), solné (sůl byla důležitým artiklem).

Lesní regál – panovník byl považován za vlastníka veškerých lesů – panovník vybíral tzv. nářez. Šlo o poplatek vybíraný od rolníků, kteří vyháněli dobytek a prasata na pastvu do lesů. Platil se v naturáliích, ve vepřích či vepřovém mase. Název vychází z techniky sčítání zpoplatnění dobytka – podle zářezů na holi.

Také v Čechách byl vybírán církevní desátek. Desátý díl hospodaření se platil církvi, ale jelikož jeho výběr měli v rukou velmoži a panovník, ponechávali si určitou část a zbytek teprve dali církvi.

2.1.2. Čechy ve vrcholném středověku

V těsné návaznosti na zásadní proměny ekonomické i společenské, v průběhu 13. století, došlo také na změny v berní soustavě feudálního státu. Na přelomu 12. a 13. století došlo k přechodu velkých pozemkových držav do rukou příslušníků šlechty. Součástí těchto držav bylo i usazené obyvatelstvo, které se tak dostává do vztahu poddanosti k příslušným feudálům. Feudální renta tedy neputovala do panovnické pokladny, ale do pokladen vlastníků panství. Výpadek těchto příjmů panovníka byl překlenován vypisováním tzv. obecné berně.

Jednalo se o majetkovou přímou daň, placenou ze všech pozemků v zemi, bez ohledu na to, kdo byl vlastníkem. Za posledních Přemyslovců se obecná berně platila každoročně ve výši jednoho věrduňku čili 15 grošů z lánů (lán – plošná míra, pohybovala se mezi 11 a 17 ha).

Při nástupu Jana Lucemburského na trůn (r. 1310) šlechta požadovala, aby se obecná berně vybírala pouze se souhlasem šlechty, jen z rustikálu (poddanské půdy) a její výše nesmí překročit 16 grošů z lánů. Jan Lucemburský požadovaný Inaugurační diplom vydal a přistoupil na požadavky šlechty, ale odmítl omezit obecnou daň na rustikál. V dalších letech se nakonec obecná berně vybírala jen z rustikálu, ale došlo k nárůstu výše berně na 32 grošů.

Vedle obecné berně mohl panovník vybírat i speciální (zvláštní) berně, panovník jimi postihoval vlastní majetek. Dávky zatěžovaly královská města, klášterní panství. Panovník je vybíral podle svého uvážení a nepotřeboval souhlas šlechty. Výnos se pohyboval okolo 3000 kop grošů z měst a 5000 kop grošů z klášterních panství.

Mezi speciální berně se řadila i židovská berně. Platila se každoročně panovníkovi ve výši 400 kop grošů na kompenzaci nákladů spojených s jejich ochranou. Dalším poplatkem bylo tzv. ostrožné, které panovníkovi odváděli nově nastoupení hodnostáři v kláštorech. Lenní poplatek byl majetkovou daní, kterou každoročně odváděli majitelé těchto statků do královské pokladny. Jeho výše byla stanovena na 1 % hodnoty propůjčeného statku.

Zvláštní pozemkovou daní byla archa (tzv. podací poplatek), šlo o jednorázovou částku při zakládání nových vesnic a měst, kterou platili kolonisté vlastníkově půdy (ve většině případů feudálové) a to ve výši odpovídající velikosti pozemků, které mezi ně byly panovníkem rozděleny. Poddaní pak svým vrchnostem odváděli tzv. feudální rentu (věčný úrok). Tato renta se platila v groších a v naturáliích (kuřatech, vejcích).

2.1.3. Čechy poděbradské a jagellonské

Základem daňového systému zůstala i po husitských válkách obecná berně. Podstatně se ale proměnila její podoba. Pod obecným názvem obecná berně se objevují různé nové dávky. Nejčastěji šlo o „věčné úroky“, jež poddaní odváděli vrchnosti. Daň z hlavy, kdy vrchnosti odváděli částku odvozenou od počtu jejich poddaných, bez ohledu na výši jejich majetku. Objevuje se i daň kapitálová, postihující úročený peněžitý majetek. Její sazba se pohybovala v rozmezí 25-50 % výnosu.

V roce 1517 proběhla v českém království poměrně zásadní daňová reforma. Se souhlasem stavů byla zavedena nová všeobecná berně ze jmění, jež postihovala veškerý majetek (movitý i nemovitý) včetně šlechtického. Byla stanovena jednotná sazba ve výši

½ groše z každé kopy. Stavby s tímto opatřením souhlasili dobrovolně. Měli pochopitelný zájem na tom, aby panovník, který byl v té době velice zadlužen, byl schopen dostát svým finančním závazkům, protože věřiteli byli především sami příslušníci stavovských korporací.

Jako jediná ze zvláštních berní si význam podržela pouze židovská berně. Od roku 1501 byla vybírána ve výši 500 kop grošů.

V tomto období se rozmohly spotřební daně. Nejdůležitější z nich představovalo tzv. posudné (pivní daň). Základem daně byl každý vystavený sud piva. Osvobozeny byly jen šlechtické pivovary.

2.1.4. Čechy předbělohorské

V roce 1526 zavedl Ferdinand I. kategorii soukromých (komorních) statků, s nimiž mohl volně disponovat bez souhlasu stavu. Právě budování komorních a korunních statků napomohlo znatelnému ozdravení královských financí.

Na začátku vlády Habsburků byla snaha postavit obecní berni na bázi spotřební daně. Platila se především tzv. berně třicátého peníze, kterou byly zatíženy vaření a šenkování piva, jeho dovoz i vývoz, prodej všech druhů obilí, vína, koní, ovcí, atd. Daň byla vybírána ve výši 1/30 daného výrobku nebo služby. Proti této dani se zvedla nevole u královských měst, model se neosvědčil, protože šlechta málo obchodovala, což vedlo k neúměrnému zatěžování obyvatel měst – daň byla zrušena a v roce 1537 došlo k návratu berni ze jmění. Avšak změnila se procentuální sazba, která kolísala podle okamžité situace.

V roce 1567 šlechtické stavby přinutily panovníka k tomu, aby vyhlásil novou formu obecné berni – berni domovní (daň z nemovitosti). Každý dům byl zpoplatněn stejnou výší bez ohledu na výši majetku. Jelikož tento způsob byl nespravedlivý, měly vrchnosti provést tzv. repartici, tzn. panství spočítalo, kolik má odvést a dle velikosti hospodářství to rozpočítalo na jednotlivé domy.

Přibýly dvě nové přímé daně. První z nich, daň z komínů, platily všechny svobodné stavby. Druhá byla berně z krámů a zatěžovala pouze obchodníky a řemeslníky. Nepřímou daní, stále častěji vybíranou dávkou byla berně z prodejů, postihující v individuálních případech různé druhy zboží. Zásadní význam mělo také obnovení některých královských regálů, především celní regál. Vývozní cla se vybírala na hranicích země, dovozní v pražském Ungeltu. Díky úsilí Ferdinanda I. došlo také k úpravě horního a mincovního regálu. V roce 1575 byl v Čechách zaveden solní regál, spojený s dovozem soli z alpských zemí.

2.1.5. Čechy za absolutismu

Daně a poplatky jsou spjaté se státní hospodářskou politikou, která se v období absolutismu začíná alespoň z části realizovat na teoretickém základu – jsou formulovány hospodářské cíle státu.

Po celé období absolutismu je systém mimořádně finančně náročný. Je to vyvoláno především stále složitější soustavou úřadů a úředníků a také nepřetržitým vedením válek, tedy náklady na armádu a na stavby pevností. Tato situace vedla k prakticky neustálému deficitu financí a neustálému hledání finančních prostředků. Stát byl stále zadlužen, leckdy předlužen a často se ocital v situaci úplného bankrotu (např. v roce 1811).

Náklady státu nesl a soustřeďoval na ně prostředky panovník, který měl jednak příjmy z regálů (cel, pokut, dvorských tax, půjček, z výnosu hospodaření s majetkem koruny) a komorních statků. Další část příjmů tvoří tzv. berně, které v té době byly stále administrovány a kontrolovány stavy. Základem berně byla všeobecná berně.

Státní příjmy se přibližně od přelomu 17. a 18. století nazývají camerale (peníze z regálů – nepřímá daň) a contributionale (z berní - přímá daň). Panovníci se po celé období absolutismu snaží o rozšíření nepřímých daní na úkor přímých, ale trvale se jim to nikdy nepodařilo.

Před koncem třicetileté války – roku 1643 – se panovník pokusil změnit dosavadní tok státních financí. Hlavním zdrojem se měly stát tzv. akcízy (daně nepřímé), vybírané z různého druhu spotřebního zboží, převážně z potravin. Stavy odsouhlasily zavedení akcízu, ale jen na 3 roky. Po uplynutí této lhůty byla zavedena tzv. berní rula. Šlo o soupis rustikální půdy neboli první český katastr. Základem zdanění byl jeden osedlý (na Moravě 1 lán). Při výpočtu se bral v úvahu rozsah a kvalita půdy, domoviny (stavení), počet zvířectva, a jestli se v objektech provozovala živnost. Na jednotku původně připadalo 8 zlatých denně, ale během let se sazba zvýšila až na 40 zlatých.

Berní rula a moravské lánové rejstříky byly nahrazeny novým soupisem rustikální půdy – první tereziánský katastr (rok 1748). Roku 1757 byl do činnosti uveden nahrazující revidovaný – II. tereziánský katastr. V době vlády Josefa II., Leopolda II. i Františka I. byla situace nestabilní a často se měnila, ale základní schéma zůstalo stejné. V roce 1917 byl přijat nový tzv. trvalý berní katastr.

Panovníci se však i nadále snažili rozšířit akcízy, i přes odpor u poddaných, které akcízy postihují nejvíce. Roku 1675 předložil Leopold I. návrh nových akcízů – mouka,

maso, kůže, ryby, nápoje, ale také i akcíků z poskytovaných služeb. Dlouholetá válka o akcíky mezi stavy a panovníky měla za následek likvidaci stavovského práva povolovat berně, ale na druhou stranu byly akcíky přirovnány k morové epidemii. Odboj panovníkovi vyhlásil také pražský arcibiskup Jan Bedřich z Valdštejna, který konkrétně bojoval proti dani z hlavy, která měla být uložena každému bez ohledu na příjem a příslušnost ke společenskému stavu. Panovník obžaloval arcibiskupa z urážky panovníka. Dlouholetý konflikt trval do úmrtí arcibiskupa.

Nové daně se objevily za dlouhé vlády Marie Terezie. Dlouhodobější význam měla daň dědická, daň příjmová a daň výdělková.

Zavedení daně dědické bylo vynuceno a její další existence byla ospravedlňována dluhy, které plynuly z prusko-rakouských a rakousko-francouzských válek. Daň se vázala k věci samotné a daní bylo podrobena dědictví, odkazy pro případ smrti i zákonné dědické posloupnosti. Výměra daně byla stanovena na 10 % (za některých okolností 5 %). Odlišným poplatkem však bylo tzv. odúmrtní, který se platil za soudní projednání dědictví.

Na konci roku 1812 byla zavedena daň výdělková (živnostní), která postihovala některá zaměstnání směřující k docílení zisku. O osm let později došlo k oddělení daně domovní od pozemkové, daň domovní měla dvě podoby – daň činžovní (platila se v lázeňských městech) a daň třídní (platila se v ostatních městech). Předmětem zdanění byl výnos všech pronajatých i nepronajatých, z něhož bylo odečteno 15 % a zbylá částka zdaněna 16 %, později 26,2 %.

V roce 1829 byl zaveden patent o potravní dani, kde se nově jednotně upravovaly daně dosud odlišně se vyvíjející v různých částech monarchie – daň z piva, vína, moštu, výroby a prodeje lihovin, masa, cukru, dále daně ze spotřebovatelích věcí (hracích karet, kalamářů).

V roce 1835 byl nově upraven též tabákový monopol – výhradní právo státu na sázení, zpracování a prodej tabáku a tabákových výrobků prostřednictvím koncesované sítě prodejců.

2.2. Daně a poplatky v 19. století (do roku 1992)

V devatenáctém století se na území českých zemí vytváří jednotná relativně moderní soustava daní (berní) a poplatků, která z části vycházela a navazovala na dřívější absolutistickou právní úpravu. Postupem doby byly zastaralé principy a koncepce daní nahrazovány novými trendy, zejména centralizací daňového systému a na jeho rozšiřování. Zvýšením počtu a významu vybíraných daní, opuštěním rovné daně (která byla typická pro začátek 19. století) ve prospěch principu tzv. daňové spravedlnosti.

Daňový a poplatkový systém v českých zemích v 19. století se vyznačoval mnoha znaky, které byly příznačné i pro většinu Evropy. Mezi některé patří diferencovanost, specializovanost a konkrétnost počtu, druhů daní a poplatků. Právní úprava daní a poplatků, tak jak se vytvořila v průběhu 19. století, přetrvávala s určitými změnami také v době meziválečné Československé republiky.

Po roce 1848 začal poprvé na území Českých zemí platit princip všeobecnosti daňové povinnosti, tzn. zásada, že daně musí platit každý. Přesto byly zachovány jisté výjimky, osvobozen byl panovník a zvýhodnění byli i další členové vládnoucí dynastie. Ovšem bez výjimky nezůstaly ani osoby, které měly jen nepatrný roční příjem.

Daně zavedené v 19. století se třídily podle různých kritérií, například podle pravidelnosti (trvalé a případové), podle zdaňovací techniky (přímé a nepřímé), podle předmětu daně (reální, osobní, spotřební a obchodové). Stejně jako daně lze též rozlišovat různé druhy poplatků, které byly v 19. století vybírány. Rozlišovaly se poplatky podle předmětu zpoplatnění (úkonové a převodní), dále například podle toho, komu byl určen výnos poplatku (státní, zemské, okresní a poplatky obecní) nebo který orgán poplatky vybíral (správní a soudní). Poplatky se také rozlišovaly z hlediska toho, zda musely být vybírány povinně (obligatorní a fakultativní), podle způsobu stanovení poplatku (stálé a procentní) nebo podle způsobu placení (poplatky bezprostřední – hrazeny v hotovosti, nebo poplatky kolkové).

Začaly se používat běžně uznávané základní prvky daňových vztahů, mezi které patřily: subjekt daně, předmět daně, obsah daně a daňová sazba.

Subjekt daně byl ztotožňován s poplatníkem (fyzickou nebo právnickou osobou povinnou platit daň). Po roce 1848 začal platit princip všeobecné daňové povinnosti (tzn. zásada, že každý musí platit daně), ale byly zachovány jisté výjimky z tohoto pravidla. Předmětem daně byla taková hospodářská skutečnost, na jejímž základě bylo možné uložit poplatníkovi daňovou povinnost. Obsahem daně byla povaha a vlastnosti berního závazku. Berní závazek byla povinnost právní povahy, která vznikala na základě různých právních skutečností (vznikem zdanitelného předmětu činnosti, úředním rozhodnutím, atd.) a zanikala zaplacením, odepsáním pro nedobytnost nebo promlčením. Daňová sazba je měřítko, pomocí něhož je stanovena daň. Ta je stanovena pevnou sazbou, nebo procentem. Procentuální sazba vychází se zavedením solidárního přístupu tzv. daňové spravedlnosti (degresivní nebo progresivní zdanění).

U všech daní byl důležitý daňový kontingent, který stanovil částku, kterou musela daň v určitém zdaňovacím období vynést.

Dále se budu především zabývat daněmi přímými, ale neopomenu ani na rozdělení daní nepřímých.

Přímé daně, kromě reálních, byly rovněž označovány za osobní daně, které upravoval nejvýznamnější zákon do roku 1927 – zákon č. 220/1896 ř. z. Tento zákon, který byl nejlepší ve své době, byl charakteristický svou jasností, srozumitelností upravoval veškeré osobní daně a vytvářel moderní soustavu osobních přímých daní.

2.2.1. Pozemková daň

Pozemková daň patřila v podobně tzv. berní mezi nejstarší součásti finanční soustavy. Předmětem pozemkové daně byly veškeré zemědělsky upotřebitelné pozemky a také lesy, ostatní neproduktivní plochy byly od daně osvobozeny buď trvale ((bažiny, jezera, veřejné cesty, hřbitovy, atd.) nebo dočasně (pozemky dotčené živelní pohromou – na dobu 1 roku). Pozemková daň se nejprve vztahovala jen na rustikální půdu a majetek, ale na počátku 19. století byl východiskem právní úpravy pozemkové daně josefinský berní patent z 19. září 1798, který sepisoval poddanskou půdu a rovnoměrně rozděloval zatížení mezi poddané a vrchnost (70 % čistého výnosu zůstalo poddaným a zbylých 30 % bylo rozděleno mezi vrchnost a stavy). Dne 23. prosince 1917 byl přijat tzv. stabilní (stavební) katastr císaře Františka I. s cílem sjednocení daní. Problémem ale bylo jeho dlouhé vyměřování. Zavedl daň z čistého katastrálního výnosu (16 %), k tomu se pak v roce 1849 přidala třetinová přírážka a v roce 1859 mimořádná válečná přírážka – celkem v roce 1860 činila sazba pozemkové daně necelých 27 %. K úplnému sjednocení došlo v roce 1869, upustilo se od tzv. stability pozemkové daně a naopak se zavedla její revize po každých patnácti letech. Plátce pozemkové daně mohl po novelizaci z roku 1896 uplatnit 15 % slevu z osobních daní.

2.2.2. Domovní daň

Domovní daň byla až do přijetí patentu č. 204/1820 sb. z. p. spojena s pozemkovou daní a vybírána jako jednotná gruntová daň, vedle gruntové daně existovala i komínová daň. V roce 1820 tedy vznikla samostatná domovní daň. Právní normy upravující domovní daň byly značně roztrženy a také často novelizovány. Rozlišovaly se dva typy domovní daně, a to daň činžovní a třídní daň.

Činžovní daň byla ukládána ve všech velkých městech (Praha, Brno, Olomouc), v lázeňských městech a také ve městech, ve kterých byla alespoň polovina budov určena

k bydlení a druhá polovina z bytů byla pronajímána. V ostatních městech se vybírala tam, kde se vyskytovala v domě alespoň ½ nájemních bytů, anebo u pronajatých domů s alespoň třemi obytnými místnostmi.

Třídní daň nastupovala v případě budov, z nichž se neplatila činžovní daň (nepronajaté byty). Rozlišovalo se nejprve dvanáct, později šestnáct tříd bytů. Do první kategorie patřily nejluxusnější domy, paláce, vily, byty se 40 a více místnostmi. V šestnácté třídě byly naopak zařazeny nejmenší, jednopokojové byty.

Předmětem daně byly budovy a prostory určené k bydlení. Osvobozeny od daňové povinnosti byly například budovy císaře, chrámy, fary, salaše, novostavby, přestavby a přístavby po dobu dvanácti let od jejich realizace. Subjektem daně byl majitel bytu nebo jeho uživatel. Sazba daně byla u činžovní daně stanovena procentuálně ze skutečného anebo konstrukcí odhadu stanoveného nájemného po sražení částky určené na opravy a údržbu stavby. Znevýhodněny byly nemovitosti v hlavních městech, i po 15 % srážce (na opravy a údržbu budovy) činila sazba necelých 27 %. V ostatních městech mohla tvořit srážka na opravy a údržbu maximálně 30 % z nájemného a sazba daně činila 20 % ze zbytku. Také u domovní daně platilo, že plátce si mohl odečíst určité procento (tentokrát necelých 13 %) z výnosu osobních příjmů daní.

2.2.3. Všeobecná výdělková daň

Všeobecná daň výdělková navazovala na starší tarifní daň z provozování živnosti, která byla uzákoněna v roce 1812 a řadila podniky do určitých tarifů, podle různých kritérií, například počet obyvatel v místě provozu podniku.

Všeobecná výdělková daň byla zavedena hlavou I. zákona č. 220/1869 ř. z. Tato daň se snažila rozšířit okruh zdaňovaných osob a pokusila se korigovat nedostatky dřívější daně z živnosti. Předmětem daně bylo každé podnikání, při kterém bylo dosaženo nějakého zisku. Od daně byly osvobozeny určité činnosti s ohledem na svou povahu, například podomní obchod, spisovatelská činnost, aktivity dobročinných podniků. Druhá skupina výjimek byla dána povahou subjektů, kdy byly například osvobozeny státní podniky, dále živnosti provozované pouze za pomoci rodinných příslušníků nebo maximálně s jedním zaměstnancem.

Subjektem daně byl provozovatel živnosti, respektive každý kdo skutečně trvale podnikal za účelem dosažení zisku.

Kontingentní sazba daně byla rozvrhována podle uvážení kontingentní komise ve Vídni mezi jednotlivé obchodní společnosti a živnostníky. Poplatníky byli rozdělováni do 4 tříd podle loňské daně. Vlastní výpočet nově vybírané daně prováděla berní správa, komise jej rozdělovala a výsledek oznámila poplatníkům platebním rozkazem.

U všeobecné výdělkové daně byl konstruován institut zástavního práva k zajištění splácení daní. Znamená to, při prodlení existovalo zástavní právo k nemovitostem podniku, později k podniku jako celku.

2.2.4. Zvláštní daň výdělková – výdělková daň z veřejně účtujících podniků

Výdělková daň z veřejně účtujících podniků byla upravena v II. hlavě zákona č. 220/1869 ř. z., o osobních daních přímých.

Subjektem byly veřejně účtující podniky, u nichž povinnost veřejně účtovat vznikla ze zákona (ex lege) nebo na základě stanov. Osvobozeny byly podniky určitého druhu, například vzdělávací, dobročinné a obdobné spolky financované především z členských příspěvků nebo dále záložny.

Předmětem této daně bylo podnikání veřejně účtujících podniků, za podmínky, že přinášelo zisk. Sazba daně byla stanovena na 10 % z čistého zisku a u akciových společností se progresivně navyšovala podle výše dividend.

Daň se vybírala v místě, kde měla společnost provozovnu nebo sídlo. Určení toho místa bylo důležité i z důvodu uložení samosprávních přírážek. Při vybírání daní platila určitá pravidla. U živností 80 % daně příslušelo podle sídla a 20 % podle místa provozovny, u obchodních společností se daň rozdělovala stejným dílem mezi umístění sídla a provozovny, u železničních podniků bylo vybíráno 10 % daně podle sídla a zbytek se rozděloval mezi země, kterými dráha vedla. Daň se platila čtvrtletně.

2.2.5. Rentová (úroková) daň

Úroková daň se v českých zemích objevila již v roce 1868, ale její konečnou podobu určila teprve ustanovení III. hlavy zákona č. 220/1869 ř. z., o osobních daních přímých.

Předmětem byly renty, tzn. příjmy plynoucí z poměrně stálého zdroje nesouvisejícího s přímými příjmy příjemce, např. úroky z dluhopisů nebo renty z fondů. Subjekt daně jak fyzická osoba (občan nebo cizinec, který byl příjemcem renty na území Rakouska), tak právnická osoba. Od rentové daně byly osvobozeny veřejně prospěšné fondy, stát, daň se nevztahovala na alimenty, dále na úroky ze státních dluhopisů, na renty plynoucí z ciziny

pokud už byly zdaněny v cizině (jednalo se o další z projevů snahy zamezení dvojího zdanění). Sazba daně byla určena procentuálně a odstupňována ve výši 0,5 % - 10 % podle celkového obnosu renty nebo jiného příjmu získaného za minulý rok.

Úroková daň byla hrazena pololetně a to přímo srážkou u vybraných subjektů. K zajištění splnění daňové povinnosti bylo zákonem zřízeno zástavní právo k rentě.

2.2.6. Daň z příjmu (důchodová daň)

Daň z příjmu, která byla nastolena v návaznosti na starší daň z hlavy a daň z platů a penzí z veřejných a soukromých úředníků, byla zavedena jako nejmladší z přímých daní IV. hlavou zákona č. 220/1869 ř. z., o osobních daních přímých.

Subjektem daně byli všichni občané Předlitavska bydlící na území některého z království, dále občané s pobytem mimo toto území, kterým příjem plynul z Předlitavska a cizinci žijící a dostávající zde příjem po dobu delší jednoho roku. Od placení daně byli taxativně osvobozeni například císař a členové císařského domu, zahraniční diplomaté, profesionální vojáci a lidé s nízkým příjmem.

Pro konečný výpočet daně se k vlastním příjmům poplatníka (subjektu důchodové daně) připočítával příjem všech osob ve společné domácnosti. U subjektů s nižšími příjmy byly povoleny odpočty ze zdaňovaného základu zejména za děti a za invalidu. Základ daně se naopak zvyšoval v případě jednočlenné nebo dvoučlenné domácnosti o deset, respektive patnáct procent. Důchodová daň se platila dvakrát ročně. Sazba daně byla nejprve stanovena pevnou částkou, následně byla progresivním způsobem odstupňována do několika desítek tříd (pohybovala se v širokém rozmezí: 3,60 zlatých – 13,60 korun).

2.2.7. Daň z vyššího služného

Daň z vyššího služného se platila vedle daně důchodové a byla speciální daní z příjmu. Jejím subjektem byli zaměstnanci ve státní a soukromé službě, jejichž služební plat převýšil částku 6400 korun za rok.

Sazba daně byla vymezena procentuálně ze základu daně, rozdělena do devíti tříd a dále progresivně odstupňována v rozmezí od 0,4 % do 6 %.

Nepřímé daně se uvalovaly na spotřebu a hradil je výrobce, prodejce, resp. poskytovatel zboží a služeb, s tím, že měl možnost daňové břemeno převést na jiný subjekt – konečného spotřebitele. Soustava nepřímých daní byla ještě roztržitější, rozsáhlejší a zastaralá než u daní přímých, jelikož nebyla přijata sjednocující úprava. Mnoho

norem, upravující nepřímé daně, přetrvalo ještě z doby absolutismu. Za všechny prameny však jeden zmíním, a to císařské nařízení č. 120/1899 ř.z., o změně nepřímých dávek a cla, jenž pozměňoval právní regulaci daně z alkoholu, pивní daně, daně z piva, daně z cukru a s tím související otázku cla. Nepřímé daně se rozdělovaly na clo, akcíz, cukerní daň, lihovou daň, pивní daň dále také na petrolejovou daň a potravní daň z masa a z vína. Vymezení jednotlivých druhů nepřímých daní naleznete v příloze č. 2.

Některé daně se zvláštním postavením v daňovém systému

Daňovou povahu měly i některé z dávek označených jako poplatky a uvedených v základní poplatkové normě – v poplatkovém zákoně č. 50/1850 ř. z.

Nejvýznamnější z těchto poplatků s daňovou povahou byly daň dědická a darovací. *Dědická daň* byla v 19. a na začátku 20. století chápána jako podíl státu na dědickém řízení, kdy stát se stával nepominutelným dědicem za to, že poskytoval mocenskou a právní ochranu a základnu pro uskutečnění dědicova nároku. Předmětem dědické daně nebylo jen dědictví, ale také odkazy a darování pro případ smrti. Od daně byly osvobozeny nemovitosti v hodnotě nepřesahující 400 korun. Určité slevy na dani se dostávalo i nezletilým dětem a nezámžným manželkám. Sazba daně byla progresivní podle vztahu dědice a zůstavitele a hodnoty jmění.

2.3. Vývoj daní a poplatků od počátku 1. světové války do roku 1927

Mobilizací roku 1914 začalo nové období ve vývoji daňového systému v rakousko-uherské monarchii. Problém ve vývoji představoval právní dualismus, tj. na teritoriu historických zemí (Čechy, Morava, Slezsko) platily rakouské právní předpisy, na území Slovenska a Podkarpatské Rusi pak právo uherské, což činilo problémy při fungování finanční správy a nerovnému daňovému a poplatkovému zatížení při splnění shodných podmínek. Právní dualismus byl zavedený recepční normou v roce 1918.

V letech 1914 až 1926 nedošlo k rozsáhlejším změnám, přesto byly realizovány určité změny, které stojí za zmínku.

Především se kvůli znehodnocení měny zvyšovaly pevně stanovené částky, kvůli inflaci a ze sociálních důvodů bylo zvyšováno daněproště minimum (např. u daně důchodové z 1600 korun na 4800 korun). Byly také zavedeny některé nové daně.

Po vzoru Dánska byla v roce 1916 zavedena dočasná daň z válečných zisků. Bylo nutné postihnout enormní zisky válečných spekulantů a dalších osob, které na válce

vydělávaly. Daněmi s především sociálně politickým účelem byly taktéž přepychová daň a daň z obratu (daň z převodu).

Daně z obratu se zdaňovaly úplatné převody a pronájmy nemovitostí, převody majetkových práv nezapisovaných do pozemkových knih, výkon svobodných povolání, služby, převody podniků s výjimkou nemovitostí, pokud se realizovaly na území Československé republiky.

Přepychové daně podléhaly úplatné převody, vývoz, dovoz věcí a služby, které byly uvedeny v seznamu tzv. přepychového zboží a služeb, jenž tvořil přílohu zákona.

Za první republiky, v roce 1921, byla zavedena *daň z obchodu s cennými papíry*. Daně z obchodování podléhaly všechny úplatné obchody s cennými papíry, ať už šlo o obchody na burze nebo mimo ni, jestliže se na nich podílel obchodník s cennými papíry a celková cena takových obchodů přesahovala 20 tisíc korun.

2.4. Daňová reforma z roku 1927

Do roku 1945 byla v Československu nejvýznamnější změnou tzv. Englišova daňová reforma. Reforma byla založena na zákonu č. 76/1927 Sb. z. a n., o přímých daních, dále na zákonu č. 77/1927 Sb. z. a n., o nové úpravě finančního hospodaření svazků územní samosprávy, a další předpisy.

Výsledkem daňové reformy z roku 1927 bylo sjednocení soustavy daní a poplatku na celém území státu. Podstatou a účelem byla unifikace daňového práva, kodifikace dosud neupravených otázek, modernější systematizace, zjednodušení a zprůhlednění daňového systému a dosažení vyšší míry soustavnosti. Reforma jasně rozlišila důchodové daně (daň z příjmu) a výnosové daně (všeobecná výdělková daň, zvláštní výdělková daň, pozemková daň, domovní daň, rentová daň, daň z vyššího služného a daň z tantiém).

Způsob sjednocení daně z příjmu ve spojení se zákazem odpočtu nemocenských příspěvků a pojištění vedly k většímu zatížení nižších příjmových skupin. Snížení všeobecné výdělkové daně u velkých firem přispělo k úlevě a tím k podpoře podnikání.

Zákon č. 76/1927 byl několikrát novelizován, například bylo novelami zavedeno 20 tříd u daně z příjmu (od 1 % do 29 %), u zvláštní výdělkové daně byl rozšířen okruh subjektů (subjektem tedy už nebyly jen veřejně účtující podniky, ale již také společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti), znovu byla zavedena daň z vyššího služného.

Nepřímé daně byly doplněny novými dávkami, například dávkou z přírůstku majetku.

Daňová reforma z roku 1927 vytvořila podobu daní a poplatků a jejich právní úpravy, jež se s určitými změnami zachovala až do padesátých let minulého století.

2.5. Daň a poplatky v Československu v letech 1945 – 1992

Nejdříve je nutné vymezit nejčastěji užívané pojmy: daňový systém a daňová soustava, jelikož občas dochází k jejich zaměňování.

Daňová soustava představuje souhrn daní vybíraných v určitém státě v určitém čase, jsou to jednotlivé daně upravené v daňových zákonech.

Daňový systém je širší pojem, který zahrnuje i daňovou soustavu. Daňovým systémem se rozumí právně, organizačně a technicky konstituovaný systém institucí, které zabezpečují správu daní, jejich vyměřování, vymáhání a kontrolu a systém nástrojů, metod a postupů, které tyto instituce uplatňují ve vztahu k daňovým subjektům. Daňový systém každého státu je produktem jeho dlouhodobého hospodářského, politického i kulturního vývoje, na kterém pracovaly často celé generace a souvisí s hospodářskými a sociálními ideami toho kterého státu.

2.5.1. Soustava státních příjmů v letech 1945 – 1948

Toto období bylo spojeno se snahou očistit právní řád od předpisů z doby okupace a postupné budování nového právního řádu. Daňová soustava se vracela k té soustavě, která vycházela z Englišovy reformy – byly obnoveny předpisy, které působily do roku 1939.

Základem daňové soustavy po roce 1945 byly přímé daně. Jejich právní úprava vycházela ze zákona č. 76/1927 Sb., o přímých daních. Skupina přímých daní se členila na důchodovou daň a na daně výnosové. Výnosovými daněmi se nazývaly následující druhy daní: všeobecná daň výdělková, zvláštní daň výdělková, daň pozemková, daň domovní, daň rentová, daň z tantiém a patří sem i daň z vyššího služného.

Systém nepřímého zdanění byl ve srovnání s přímým zdaněním komplikovanější a složitější, jeho právní úprava byla v několika předpisech. Do nepřímých daní patřily: daň z obratu, přepychová daň, spotřební daň (např.: daň z cukru, daň z lihu, daň z piva, daň z uhlí, atd.), dále také daň burzovní.

Roku 1946 byla zavedena mimořádná majetková dávka. Na základě zákona č. 134/1946 Sb., o dávce z majetkového přírůstku a o dávce z majetku, byly fyzické i právnické osoby povinny zaplatit dávku (měla povahu daně) z přírůstku majetku, zjištěného k 1. lednu 1939 a k 15. listopadu 1945. Ze stavu majetku se vyloučila majetková hodnota

nabytá dědictvím, darováním, věnováním a započítala se u dárce do jeho stavu majetku jako původní majetek (u pozůstalosti do pozůstalostního majetku). Rozdíl mezi počátečním a konečným stavem k rozhodným dnům se zdanil dávkou majetkového přírůstku. Zavedení mimořádné majetkové dávky bylo výrazem snahy o zlepšení situace státu a upevnění měny.

Vedle dávky z majetkového přírůstku byla vybírána ještě dávka z majetku. Této dávce podléhaly fyzické i právnické osoby, základem zdanění byla hodnota veškerého majetku ke dni 15. listopadu 1945.

Program vlády z roku 1946 předpokládal redukci do té doby komplikovaného daňového systému a daňové soustavy na tři druhy daní: daň z pracovních důchodů, podnikovou daň a daň z bezpracných příjmů. Do roku 1948 se však podařilo prosadit pouze přijetí zákona č. 109/1947 Sb., o dani ze mzdy, který přinesl pracujícím úlevu na daních.

K ostrému střetnutí došlo při projednávání zákona č. 185/1947 Sb., o mimořádné jednorázové dávce a mimořádné dávce z nadměrných přírůstků majetku – tzv. „milionářské dávky“. Tímto zákonem se měly opatřit finanční prostředky na zmírnění škod, které republika utrpěla suchem v létě 1947. Zdanění byli všichni, kdo měli majetek větší než 1 milion Kčs, příjem vyšší než 240 tisíc Kčs za rok a přírůstek majetku vyšší než 300 tisíc Kčs.

V tomto období došlo i k podstatným změnám na úseku nepřímých daní. Po osvobození už některé nepřímé daně nebyly obnoveny (např.: daň z minerálních a sodových vod, potravní daň na čáře, apod.). Jednotlivé druhy nepřímých daní byly nově upraveny a dokonce se některé od základu změnily. V roce 1947 se systém nepřímých daní doplnil o daň z přepychu, která postihovala nákup předmětů luxusní spotřeby uvedený v seznamu v příloze zákona.

2.5.2. Soustava státních příjmů v období 1949 – 1952

Přímé daně – se po roce 1949 členily na:

2.5.2.1. Daň z příjmu

Daň z příjmu byla jako jediná zavedena již před rokem 1949 zákonem č. 109/1927. Dani podléhaly fyzické osoby, které měly příjem z pracovního poměru a dále osoby, jež pobíraly důchod. Daň se srážela při výplatě procentní sazbou, která byla vysoce progresivní.

2.5.2.2. Zemědělská daň

Zemědělská daň byla zavedena zákonem č. 49/1948 Sb. Daň platily fyzické osoby, které zemědělskou činnost vykonávaly na půdě o výměře 50 ha na vlastní účet. Daň se

určovala paušálně podle výměry hospodářství, výrobních oblastí a průměrného katastrálního výnosu. Daň platilo 10-15 % všech zemědělců.

2.5.2.3. Živnostenská daň

Živnostenská daň byla zavedena zákonem č. 50/1948 Sb. Dani podléhaly jenom ty osoby, které provozovaly tzv. drobnou živnost (tj. živost, v rámci které kromě živnostníka pracoval jenom jeden pracovník a jeden učeň), uvedenou v jednotném seznamu živností. Sazba daně byla vyjádřena procentuálně a pohybovala se od 2,7 % do 22,5 %.

2.5.2.4. Daň z úroků z úsporných vkladů

Daň z úroků z úsporných vkladů byla zavedena v roce 1948 zákonem č. 294/1948 Sb. Předmětem této daně byly úroky z úsporných vkladů na vkladních knížkách nebo vkladových listech. Daň byla konstruována jako srážková a stanovena lineárně ve výši 14 %.

2.5.2.5. Daň z literární a umělecké činnosti

Daň z literární a umělecké činnosti byla zavedena zákonem č. 59/1950. Dani podléhali literáti, umělci, vědeckí pracovníci, vdovy a sirotci po těchto osobách, kteří měli příjmy ze zděděných autorských práv. Základ daně byl každý jednotlivý honorář, sazba daně byla mírně progresivní, max. 10 % z honoráře.

2.5.2.6. Daň ze samostatné činnosti

Daň ze samostatné činnosti byla zavedena zákonem č. 60/1950 Sb. Dani podléhali především příslušníci tzv. svobodných povolání, např.: advokáti, architekti, lékaři, apod. Sazba daně byla velmi progresivní a mohla dosáhnout až 95 % daňového základu.

Vedle zákonů o uvedených daních platil nadále zákon o přímých daních z roku 1927.

Nepřímé daně - zásadní přestavba nepřímých daní se uskutečnila až v roce 1949, kdy prvního ledna byla zákonem č. 238/1948 Sb. zavedena všeobecná daň, která se po novelizaci zákonem č. 263/1949 Sb., pouze přejmenovala na všeobecnou daň nákupní.

Všeobecná daň nákupní byla v podstatě nepřímou daní nového typu, kdy zahrnovala a tím rovněž nahrazovala všechny dosavadní nepřímé daně. Zavedením všeobecné nákupní daně se systém nepřímého zdanění podstatně zjednodušil. Tato daň se stala hlavním nástrojem čerpání peněžní akumulace tvořené v průmyslových a obchodních podnicích, kromě toho plnila významnou roli při regulaci spotřeby některých předmětů a napomáhala také ke stabilizaci naší měny.

Postihovala veškeré zboží (konečný finální výrobek), které bylo uvedeno v daňovém sazebníku, v daňovém sazebníku byly rovněž uvedeny sazby daně. Všeobecná nákupní daň tvořila část ceny zboží nebo služeb hrazené spotřebitelem, a proto nositelem této daně byl vždy spotřebitel.

2.5.3. Soustava státních příjmů v letech 1952 – 1970

Velké změny daňové soustavy jsou spojeny s rokem 1952, kdy došlo k přijetí nových, změně či zrušení některých stávajících daní. Daňová soustava vytvořená v rámci reformy z roku 1952 odbourala rozdělení daní na přímé a nepřímé daně. Nová daňová soustava byla ve srovnání s předchozí značně jednodušší, skládala se ze dvou základních skupin daní, a to z daní sektoru hospodářství (daně placené podnikem) a z daní obyvatelstva (daně placené občany).

2.5.3.1. Daně placené organizacemi

Daň z obratu byla zavedena zákonem č. 73/1952 Sb. místo bývalé všeobecné nákupní daní. Předmětem této daně byl obrat z prodeje zboží vlastní výroby nebo vlastního nákupu. Druh a výše sazby určoval sazebník daně z obratu.

Daň z výkonu, zavedená zákonem č. 74/1952 Sb., postihovala práce či služby, jako např. přepravu osob, opravy věcí, ubytovací služby, apod. Daň byla v roce 1962 zrušena.

Zákonem č. 75/1952 Sb., byla zavedena *důchodová daň družstevních a jiných organizací*. Předmětem této daně byl vytvořený zisk organizace a to buď ze všech příjmů, nebo jen z hospodářské činnosti.

Zemědělská daň podle zákona č. 7/1952 Sb., rušila dosavadní zemědělskou daň. Zemědělská daň odčerpávala část čistého důchodu vytvořeného v jednotných zemědělských družstvech, státních statcích a dalších organizací zabývajících se zemědělskou výrobou. Základem daně se staly celkové hrubé příjmy z rostlinné, živočišné i přidružené výroby. Od roku 1967 byly používány nové ekonomické nástroje (jako jednotné nákupní ceny, diferenční příplatky), které vyvolaly i změnu ve zdanění organizací.

2.5.3.2. Daně placené občany

Daně placené obyvatelstvem byly tvořeny daní z příjmu obyvatelstva, daní ze mzdy, živnostenskou daní, domovní daní, dále tyto daně doplňovala daň z literární a umělecké činnosti a daň z představení.

Daň ze mzdy upravoval zákon č. 76/1952 Sb., a postihoval pouze příjmy z pracovního poměru, nebo jemu podobnému poměru. Ve své základní podobě platil až do roku 1992.

Daň z příjmu obyvatelstva (zákon č. 78/1952 Sb.) nahradila řadu přímých daní. Měla za úkol regulovat příjmy poplatníků ze soukromého podnikání a potlačovat bezpracné zisky, proto i sazba byla ostře progresivní.

Živnostenská daň, upravená zákonem č. 79/1952 Sb., se vybírala ročně za povolení k výkonu živnosti, a to pevnou částkou podle druhu živnosti a počtu zaměstnanců bez ohledu na výši příjmů. V roce 1961 byla zrušena a místo ní se vybírala přírážka k dani z příjmů obyvatelstva.

Domovní daň byla do daňové soustavy zavedena zákonem č. 80/1952 Sb. Původně této dani podléhaly veškeré budovy bez ohledu na formu vlastnictví. Po přijetí Ústavy v roce 1960 se dbalo na zvýšení právní ochrany majetku v osobním vlastnictví.

Daň z literární a umělecké činnosti byla novelizovaná zákonem č. 59/1950 Sb. Novela změnila charakter daně, kdy už se nezdaňovalo dílo, ale příjem z této činnosti.

Daň z představení, která byla zavedena zákonem č. 81/1952 Sb., nahradila obecnou dávku ze zábav, kdy se zdaňoval příjem pořadatelů estrád, tanečních zábav, kolotočů apod. Sazby daně byly odstupňovány (rozmezí 5 až 40 %) podle druhu představení. Spolu s domovní dani tvořili základ místní daně. Začátkem roku 1960 byla tato daň zrušena.

Daňový systém byl také doplněn o dvě další daně, které však platili krátkou dobu. Šlo o daň z motorových vozidel, která byla zavedena za účelem regulace spotřeby nafty a benzínu. Druhou novou dani byla zvláštní daň z důchodu, jež byla zavedena v souvislosti s novou úpravou sociálního zabezpečení. Účelem této daně bylo získání prostředků na zvýšení nízkých důchodů.

2.5.4. Soustava státních příjmů v letech 1971 – 1988

2.5.4.1. Podnikové daně

V roce 1970 došlo k zavedení podnikových daní, které nahradily systém přímých odvodů státních hospodářských organizací. Po dvouleté praxi musela být podnikové daně zrušeny.

Daňová soustava v letech 1971 – 1988 zahrnovala daně, odvody a příspěvky. U daní placených organizacemi se i nadále používal dvoukanálový princip zdanění. K daním

placeným organizacemi patřila daň z obratu, důchodová daň, odvody do státního rozpočtu, zemědělská daň.

Daň z obratu byla i nadále upravena zákonem z roku 1952. U této daně se uplatňovala zásada jednorázovosti, kdy z prodeje výrobku se daň odváděla pouze jednou a to bez ohledu na to, kolika články výrobek při své cestě ke spotřebiteli prošel.

Dalším hlavním zdrojem financí do státního rozpočtu byly odvody, které byly upraveny zákonem č. 111/1971 Sb. Systém odvodů do státního rozpočtu tvořil *odvod ze jmění* (dříve daň ze jmění), *odvod ze zisku* (dříve daň ze zisku), *odvod z objemu mezd* (dříve daň z objemu mezd), *příspěvek na sociální zabezpečení* (měl zabezpečovat prostředky do státního rozpočtu pro důchodové zabezpečení), *odvod z odpisu základních prostředků* (dnes hmotný majetek) a *dodatkové odvody* (odvody na základě finančního plánu).

2.5.4.2. Daně placené občany

Daně placené občany se dělily podle předmětu zdanění, zdaňoval se buď příjem (důchodová daň) nebo majetek fyzických osob (majetková daň).

U daní důchodových byl každý příjmový zdroj zdaňován samostatnou daní. Daně důchodového typu byly: daň ze mzdy, daň z příjmů z umělecké a literární činnosti, daň z příjmů občanů ze zemědělské činnosti a také daň z příjmů obyvatelstva.

K daním majetkovým patřila daň domovní a daň z pozemků.

2.5.4.3. Daň z motorových vozidel

Daň z motorových vozidel byla zavedena zákonem č. 98/1964. Dani podléhala silniční motorová vozidla kromě vozidel státních hospodářských a rozpočtových organizací, nákladní a jiná užitková vozidla poháněná dieselovým motorem. Sazby daně byly odstupňovány podle obsahu válců. K zrušení této daně došlo v roce 1974. Státní hospodářské a rozpočtové organizace byli postihnuty odvody z motorových vozidel.

2.5.5. Soustava státních příjmů v letech 1989 – 1992

Daňová soustava v tomto období již nezahrnovala poplatky a daně se nadále členily z hlediska subjektu na daně placené organizacemi a daně placené občany.

2.5.5.1. Daně placené organizacemi

U daní placených organizacemi se i nadále používalo dvoukanálového principu zdanění. Patřila do této skupiny daň z obratu, odvody do státního rozpočtu, důchodová daň a zemědělská daň placená organizacemi.

Daň z obratu byla novelizována zákonem č. 107/1990 Sb. Potřeba upravit podnikání fyzických osob se vyřešilo zavedením podnikového rejstříku, kam se fyzické osoby zapisovaly. V roce 1991 došlo k snížení sazeb daně, bylo sníženo daňové zatížení u vybraných okruhů především potravinářských výrobků, léků a několika dalších položek. A naopak z procesu sjednocení sazeb daně z obratu byla vyjmuta malá skupina výrobků, která byla zdaněna prohibitivní sazbou daně (34 % a 88 %) k cílenému regulování úrovně spotřeby.

Odvody do státního rozpočtu byly nově upraveny v zákoně č. 156/1989 Sb. Tento zákon upravoval odvod z objemu mezd (hrazených z nákladů), odvod ze zisku (hrazený ze zisku), odvod z odpisů základních prostředků a regulační a cenové odvody (hrazené z různých zdrojů – náklady, mzdové prostředky, zisk).

Důchodová daň, jež zahrnovala důchodovou daň a daň z objemu mezd, byla nově upravena zákonem č. 157/1989 Sb.

Právní úprava zemědělské daně byla nově upravena zákonem č. 172/1988 Sb. Zahrnovala v sobě tři složky: daň z pozemků, daň z objemu mezd a odměn (nahradila dřívější příspěvek na sociální zabezpečení) a daň ze zisku.

2.5.5.2. Daně placené občany

K daním placeným občany patřila daň ze mzdy, daň z příjmů z umělecké a literární činnosti, daň z příjmů obyvatelstva a daň domovní.

Daň z příjmů obyvatelstva byla nově upravena zákonem č. 389/1990Sb. Touto daní byly zdaněny všechny ostatní příjmy, které nepodléhaly dani z příjmů, dani z příjmů z umělecké a literární činnosti ani dani z příjmů obyvatelstva. Této dani nově podléhaly i příjmy ze zemědělské činnosti, které dříve podléhaly zemědělské dani.

2.5.5.3. Poplatky

Poplatky se v tomto období členily z hlediska rozpočtového určení, tj. kam poplatek proudil, na poplatky státní (SR) a místní (rozpočty národních výborů). Do skupiny státních poplatků, kdy výnos plynul do státního rozpočtu, patřily poplatky správní, soudní a poplatky notářské (poplatky z převodu nemovitostí, za úkony, z dědictví a z darování).

3. Daň z příjmů fyzických osob po daňové reformě v roce 1993

V žádné vyspělé demokratické zemi nelze ukládat jakékoli daně nebo poplatky svévolně, bez zmocnění v nejvyšším zákonném předpisu. V České republice toto zmocnění obsahuje Listina základních práva a svobod (zákon č. 2/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů), která je součástí ústavního pořádku České republiky.

Již od roku 1989 se v Československu začalo hovořit o nové reformě, která by měla řešit daňové úniky, zkvalitnit daňovou správu a sjednotit pravidla a postup pro výpočet základu daně. Taktéž daňová soustava neodpovídala evropským standardům, chyběly některé typy daní a stávající daňová soustava nevytvářela příznivé podmínky potřebné pro fungování tržního hospodářství. Veškeré tyto nedostatky měla za cíl vyřešit nová daňová soustava, která vstoupila v platnost prvního ledna roku 1993.

Od 1. ledna 1993 tedy začal účinkovat zákon č. 212/1992 Sb. o soustavě daní, ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon zrušil všechny předešlé daňové zákony a bylo opětovně zavedeno třídění daní na přímé a nepřímé. Úprava daní a poplatků není komplexně obsažena v jednom zákoně, ale každou daň usměrňuje samostatný právní předpis. Za zásadní změnu považuji zavedení daň z přidané hodnoty, která vystřídala dosud používanou daň z obratu. Dále byly zavedeny spotřební daně a daň silniční. Daň z nemovitosti nahradila dosud používanou domovní daň a notářské poplatky byly nahrazeny daní dědickou, darovací a z převodu nemovitostí.

Nová daňová soustava byla vybudována tak, aby nepřispívala k samovolnému zvyšování podílu daní na HDP (tzv. daňové kvóty). Významným výsledkem uskutečněné daňové reformy byla změna v rozložení daňového břemene, přesun od zdanění příjmů ke zdanění spotřeby. Tento přesun znamenal rovnoměrnější rozložení daňového zatížení na celou společnost a efektivnější správu daní, protože vybírání nových nepřímých daní (DPH, spotřební daně a cla) je v zásadě jednodušší než vybírání daní z příjmů.

V daňové soustavě jsou zastoupeny různé druhy daní a každá daň je specifická. Tyto daně lze roztřídit, a to podle toho, koho daně zatěžují, podle toho čeho se týkají nebo z jaké veličiny jsou vypočítány. Za základní se považuje členění daní na přímé a nepřímé. Přímé daně zdaňují příjem nebo majetek poplatníka, který ve většině případů i daň sám odvádí. Mezi přímé daně patří daně důchodové, majetkové a převodové. Nepřímé daně se člení na univerzální (DPH) a selektivní (spotřební daň).

Dále se budu zabývat jen daní z příjmů fyzických osob (dále jen „DPFO“).

3.1. Výchozí situace daně z příjmů fyzických osob

Příjmy obyvatelstva byly zdaňovány rozdílně podle druhu příjmu. Rozhodující daní byla daň ze mzdy s klouzavě progresivní sazbou od 5 % do 20 %, s přírážkou k dani u bezdětných až do 32 %. Samostatnou daní byly zdaňovány příjmy z literární a umělecké činnosti. Vyšší daňová progrese existovala pro příjmy ze zemědělské činnosti a vysoce progresivní daňová sazba, kde daň dosahovala až 80 %, byla stanovena pro zdanění příjmů z individuální činnosti daní z příjmů obyvatelstva.

3.2. Daň z příjmů fyzických osob v roce 1993

Daně z příjmů (neboli důchodové daně) upravené zákonem České národní rady č. 586/1992 Sb., účinné od 1. ledna 1993, se dělí na daň z příjmů fyzických osob a daň z příjmů právnických osob. Díky tomuto zákonu se zdanění příjmů značně zjednodušilo. Tento zákon se v roce 1993 skládal ze čtyř částí:

- Daň z příjmů fyzických osob (§ 2 - 16)
- Daň z příjmů právnických osob (§ 17 - 21)
- Společná ustanovení (§ 22 - 39)
- Přechodná a závěrečná ustanovení (§ 40 - 42)

3.2.1. Poplatníci

Dle § 2 zákona poplatníky DPFO jsou všechny fyzické osoby, které mají na území ČR bydliště nebo se zde obvykle zdržují (alespoň 183 dní v příslušném kalendářním roce). Jejich daňová povinnost se vztahuje na příjmy plynoucí ze zdrojů na území ČR, tak i na příjmy plynoucí ze zdrojů v zahraničí.

3.2.2. Předmět daně

Zákon o daních z příjmu v § 3 stanoví, že předmětem DPFO jsou

- Příjmy ze závislé činnosti a funkční požitky (§ 6)
- Příjmy z podnikání a jiné samostatně výdělečné činnosti (§ 7)
- Příjmy z kapitálového majetku (§ 8)
- Příjmy z pronájmu (§ 9)
- Ostatní příjmy (§ 10)

Dále je v tomto paragrafu specifikováno, které příjmy předmětem této daně nejsou. Např. úvěry a půjčky, příjmy z rozšíření nebo zúžení společného jmění manželů.

3.2.3. Osvobození od daně

Které příjmy se od daně osvobozují, nalezneme v § 4. Například se jedná o:

- Příjmy z prodeje rodinného domu, bytu, za podmínky že v něm měl prodávající bydliště nejméně 2 roky bezprostředně před prodejem.
- Příjmy z prodeje nemovitostí, přesáhne-li doba mezi nabytím a prodejem dobu 5 let.
- Přijatá odškodnění a plnění z pojištění majetku a odpovědnosti za škody.
- Cena z veřejné soutěže nebo reklam, slosování, cena ze sportovní soutěže v hodnotě do 10 000 Kčs.
- Příjem ve formě dávek sociální podpory, nemocenského a důchodového pojištění, peněžní pomoci obětem trestné činnosti.
- Příjem přijatý v rámci plnění vyživovací povinnosti nebo náhrada za tento příjem.
- Stipendia z veřejných prostředků a z prostředků nadací.
- Úroky z vkladů stavebního spoření.
- Dotace ze státního rozpočtu.

3.2.4. Základ daně

Zákon dále stanoví v § 5, že základem daně je částka, kterou příjmy plynoucí poplatníkovi v kalendářním roce, tj. ve zdaněném období, přesahují výdaje prokazatelně vynaložené na jejich dosažení, zajištění a udržení, pokud u jednotlivých příjmů není stanoveno jinak.

3.2.5. Příjmy ze závislé činnosti a funkčních požitků

Zdanění příjmu ze závislé činnosti a funkčních požitků řeší § 6 zákona. Pro zajištění trvalého přísunu daňového výnosu do veřejných rozpočtů a nezatěžování zaměstnanců daňovou administrativou, předpokládá zákon tam, kde je to možné, srážku daňové zálohy, popř. konečné daně, kterou je povinen odvést ten subjekt, který mzdu a podobné příjmy vyplácí. Mezi příjmy ze závislé činnosti patří:

- Příjmy ze současného nebo dřívějšího pracovněprávního poměru, v nichž poplatník při výkonu práce je povinen dbát příkazu plátce.
- Příjmy za práci členů družstev, společníků a jednatelů s.r.o. aj.
- Odměny členů statutárních orgánů a dalších orgánů právnických osob
- Příjmy plynoucí v souvislosti s výkonem závislé činnosti.

Poplatník s příjmy ze závislé činnosti a funkčních požitků je dále označen jako „zaměstnanec“, plátce příjmu jako „zaměstnavatel“.

Odstavec 6 řeší bezplatné poskytnutí motorového vozidla pro služební i soukromé potřeby zaměstnance. Za příjem zaměstnance zahrnovaný do ZD se považuje částka ve výši 12 % z PC vozidla v kalendářním roce, nebo 1 % v započatém kalendářním měsíci, je-li vozidlo používáno jen část roku. *Odstavec 7* se zabývá příjmy, které nejsou předmětem daně podle § 6 (kromě příjmů, které nejsou předmětem daně podle §3 odst. 4), např. náhrady cestovních výdajů poskytované v souvislosti s výkonem závislé činnosti, hodnota poskytovaných osobních ochranných prostředků včetně jejich udržování, náhrady za opotřebení vlastního náradí aj. *Odstavec 8* se zabývá daňově osvobozenými příjmy ze závislé činnosti. V *odstavci 12* je vysvětlen základ daně (DZD). Základem daně ze závislé činnosti jsou příjmy ze závislé činnosti nebo funkční požitky snížené o částku odpovídající pojistnému na sociální pojištění, pojistné zaměstnanosti a zdravotního pojištění, které je podle zvláštních předpisů povinen platit zaměstnanec a částku ve výši 200 Kčs za každý kalendářní měsíc výkonu práce na částečnou úhradu nákladů zaměstnance na dopravu mezi bydlištěm a pracovištěm za podmínky, že zaměstnanec zde vykonává práci víc než pět dní v kalendářním roce.

3.2.6. Příjmy z podnikání a z jiné samostatné výdělečné činnosti

Paragraf 7 zákona řeší příjmy z podnikání a z jiné samostatné výdělečné činnosti. Příjmy z podnikání jsou:

- Příjmy ze zemědělské výroby, lesního a vodního hospodářství provozované samostatně hospodařícími rolníky nebo poplatníky na základě živnostenského listu.
- Příjmy ze živnosti podle zákonů o živnostenském podnikání.
- Příjmy z jiného podnikání podle zvláštních předpisů, např. příjmy auditorů, advokátů, daňových poradců, lékařů, notářů, právníků.
- Podíly společníků v.o.s. a komplementářů komanditní společnosti na zisku.

Příjmy z jiné samostatné výdělečné činnosti (pokud nepatří do příjmů uvedených v § 6) jsou:

- Příjmy z užití nebo poskytnutí práv z průmyslového nebo jiného duševního vlastnictví, autorská práva apod.
- Příjmy z výkonu nezávislého povolání, které není živností ani podnikáním- podle zvláštních předpisů

V odstavci 7 jsou uvedeny výdaje (paušální výdaje), které lze uplatnit, pokud si poplatník neuplatní výdaje, prokazatelně vynaložené na dosažení, udržení a zajištění příjmů.

- 50 % z příjmů, pokud se jedná o příjmy ze zemědělské výroby, lesního a vodního hospodářství
- 30 % z příjmů z jiné samostatně výdělečné činnosti – duševní a průmyslové vlastnictví (výjimku tvoří příjmy ze SVC které nepřesáhnou částku 3.000 Kčs – zdaňují se zvláštní sazbou daně)
- 30 % z příjmů ze živnosti, z jiného podnikání podle zvláštního právního předpisu a příjmů ze SVC – nezávislé povolání.

3.2.7. Příjmy z kapitálového majetku

Příjmy z kapitálového majetku, pokud nejde o podíly společníků veřejné obchodní společnosti a komplementářů komanditní společnosti na zisku (ty patří do § 7) a příjmy ze současného nebo dřívějšího pracovněprávního poměru (ty patří do § 6) upraveného v § 8 jsou například:

- podíly na zisku (dividendy), úroky a ostatní požitky z c. p.
- podíly na zisku tichého společníka
- úroky, výhry a jiné výnosy z vkladů na vkladních knížkách, vkladních listech a jim na roveň postavených
- úroky a jiné výnosy z poskytnutých úvěrů
- plnění pro případ dožití
- rozdíl mezi vyplacenou jmenovitou (nominální) hodnotou dluhopisu včetně vkladního listu a prodejní cenou při jejich vydání
- příjmy z prodeje předkupního práva na akcie

3.2.8. Příjmy z pronájmu

Příjmy z pronájmu, pokud nejde o příjmy podle § 6 až 8, upravuje § 9 a jde například o příjmy z pronájmu nemovitostí (jejich částí) nebo bytů (jejich částí) a příjmy z pronájmu movitých věcí, kromě příležitostného pronájmu (ty patří do § 10). Základem daně jsou příjmy snížené o výdaje vynaložené na jejich dosažení, zajištění a udržení. Neuplatní-li poplatník výdaje prokazatelně vynaložené, může je uplatnit ve výši 20 % z příjmů.

3.2.9. Ostatní příjmy

Ostatními příjmy podle § 10, pokud se nejedná o příjmy podle § 6 až 9, jsou například:

- příjmy z příležitostných činností, nebo z příležitostného pronájmu movitých věcí
- příjmy z prodeje vlastních nemovitostí nebo movitých věcí

- přijaté výživné a důchody
- výhry v loteriích, sázkách a jiných podobných hrách a výhry z reklamních soutěží a slosování
- ceny z veřejných soutěží a ze sportovních soutěží

Od daně jsou osvobozeny podle odstavce 2 (kromě § 4) i příjmy z příležitostných činností, nebo z příležitostného pronájmu movitých věcí, včetně příjmů ze zemědělské výroby (která není provozována podnikatelem) pokud jejich úhrn u poplatníka nepřesáhne ve zdaňovacím období 6.000 Kčs.

Podle odstavce 9 jsou ceny z veřejných soutěží nebo ceny ze soutěží, v nichž je okruh soutěžících omezen podmínkami soutěže anebo jde o soutěží vybrané pořadatelem soutěže brány za příjmy podle § 7, pokud jejich výše (cena nebo úhrn cen) přesáhne 20.000 Kčs.

3.2.10. Nezdánitelná část základu daně

Základ daně se podle § 15 sníží o částky:

- 20.400 Kčs ročně na poplatníka
- 9.000 Kčs ročně na vyživované dítě žijící ve společné domácnosti s poplatníkem, nejvýše však na čtyři děti
- 12.000 Kčs ročně na manželku (manžela) žijící s poplatníkem ve společné domácnosti, pokud nemá vlastní příjmy přesahující 20.400 Kčs ročně, (do vlastního příjmu se nezapočítává zvýšení důchodu pro bezmocnost, rodičovský příspěvek, přídavky na děti
- 6.000 Kčs ročně, pobírá-li poplatník částečný invalidní důchod
- 12.000 Kčs ročně, pobírá-li poplatník invalidní důchod; je-li poplatník držitelem průkazu ZTP-P zvyšuje se částka na 36.000 Kčs ročně.

Podle odstavce 8 lze od základu daně odečíst hodnotu darů poskytnutých obcím a PO se sídlem na území ČR na financování vědy a vzdělání, kultury, školství, na požární ochranu, na podporu a ochranu mládeže, na účely sociální, zdravotnické, ekologické, humanitární, charitativní, náboženské, tělovýchovné a sportovní, pokud úhrnná hodnota darů ve zdaňovacím období přesáhne 2 % ze základu daně anebo 1.000 Kčs. V úhrnu lze odečíst nejvýše 10 % ze ZD.

3.2.11. Sazba daně

Sazební stupnice v rozmezí 15 % až 47 % pokrývala šest příjmových pásem.

Daň ze základu daně sníženého o nezdanitelnou část základu daně (§ 15) zaokrouhleného na celá sta Kčs dolů činí:

Základ daně		Daň	Ze základu přesahujícího
Od Kčs	Do Kčs		
0	60.000	15 %	0 Kčs
60.000	120.000	9.000 Kčs + 20 %	60.000 Kčs
120.000	180.000	21.000 Kčs + 25 %	120.000 Kčs
180.000	540.000	36.000 Kčs + 32 %	180.000 Kčs
540.000	1.080.000	151.200 Kčs + 40 %	540.000 Kčs
1.080.000	a více	367.200 Kčs + 47 %	1.080.000 Kčs

Schéma výpočtu DPFO

Příjmy z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti § 7

- výdaje na dosažení, udržení a zajištění příjmů

= dílčí daňový základ příjmů z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti (či ztráta)

Příjmy z kapitálového majetku § 8

= dílčí daňový základ příjmů z kapitálového majetku

Příjmy z pronájmu § 9

- výdaje na dosažení, udržení a zajištění příjmů

= dílčí daňový základ příjmů z pronájmu (či ztráta)

Ostatní příjmy § 10

- výdaje na dosažení příjmu (podle druhu příjmu do výše daného druhu příjmu)

= dílčí daňový základ ostatní příjmy

= SOUHRN DÍLČÍCH ZÁKLADŮ DANĚ

kromě příjmů ze závislé činnosti a z funkčních požitků (nebo daňová ztráta vyměřená za toto období)

- daňová ztráta vyměřená nebo vykázaná v předešlých zdaňovacích období

Příjmy ze závislé činnosti a funkční požitky

- pojistné na sociální pojištění, pojistné zaměstnanosti a zdravotního pojištění

= dílčí daňový základ příjmů ze závislé činnosti a funkčních požitků

3.2.12. Položky odčitatelné od základu daně

Nově si mohou odečíst ztrátu, která vznikla v předchozím zdaňovacím období, a to nejdéle v pěti následujících zdaňovacích obdobích. Poprvé lze tohoto ustanovení použít u ztráty vzniklé za zdaňovací období roku 1993.

3.2.13. Sleva na dani

Poplatníkům se dle § 34 daň snižuje o:

- částku 5.000 Kčs za každého pracovníka se změněnou pracovní schopností
- částku 15.000 Kčs za každého pracovníka se změněnou pracovní schopností s těžším zdravotním postižením

3.2.14. Zvláštní sazba daně

Zvláštní sazba daně z příjmů plynoucích ze zdrojů na území ČR pro poplatníky, kteří nemají na území ČR bydliště ani se zde obvykle nezdržují, a mají daňovou povinnost, která se vztahuje na příjmy plynoucí ze zdrojů na území ČR, činí například:

- 25 % z nájemného s výjimkou, při sjednání práva o koupi najaté věci, kdy sazba daně činí 1 % z nájemného
- 25% a to z výnosů z akcií a zatímních listů; z výnosů podílových listů, dluhopisů a investičních kupónů; z podílů na zisku z účasti na společnostech s.r.o., z účasti komanditistů na k. s.; z obdobného plnění z členství v družstvech;

SPRÁVA DANÍ A POPLATKŮ zákon č. 337/1992 – vybrané ustanovení tohoto zákona

3.2.15. Místní příslušnost

Podle § 4 zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků je určena místní příslušnost správce daně, není-li stanoveno jinak v tomto nebo zvláštním zákonu. Místní příslušnost se řídí u fyzické osoby bydlištěm v ČR, jinak místem, kde se převážně zdržuje, tj. v němž pobývá nejvíce dnů v roce.

3.2.16. Daňové přiznání

Každý občan, který má roční příjmy přesahující 6.000 Kčs a tyto příjmy jsou předmětem DPFO, je povinen podle § 77 podat ve stanovené lhůtě přiznání k dani za bezprostředně předcházející zdaňovací období.

V přiznání poplatník uvede veškeré příjmy, které jsou předmětem daně, kromě příjmů od daně osvobozených a příjmů, z nichž je daň vybírána zvláštní sazbou daně.

Daňové přiznání se podává nejpozději do 31. 3. roku následujícího po uplynutí ročního zdaňovacího období. Jedná-li se o poplatníka, jemuž přiznání zpracovává daňový poradce, stanovuje se lhůta k podání přiznání na 30. 6. roku následujícího po uplynutí ročního zdaňovacího období. To platí jen, je-li příslušná plná moc k zastupování uložena u místně příslušného správce daně před uplynutím neprodloužené lhůty. Je-li zdaňovací období kratší než jeden rok, podává se DAP do 15 dní po jeho uplynutí.

Nebylo-li DAP podáno včas, může správce daně, podle § 68, zvýšit příslušnou vyměřenou daň až o 10 %, pokud tento nebo zvláštní zákon nestanoví jinak.

3.2.17. Zaokrouhlování a minimální výše daně

Daň a penále se podle § 78 zaokrouhluje na celé koruny nahoru. Zálohy na daň z příjmů ze závislé činnosti a funkčních požitků se zaokrouhlí na celé koruny nahoru, ostatní zálohy se zaokrouhlí na celé stokoruny nahoru. Daň se podle § 79 nevyměří, pokud nepřesáhne 100 Kčs (To však neplatí, vybírá-li se daň srážkou).

3.2.18. Placení daní

Poplatník je povinen, podle § 80, daň sám si vypočítat a zaplatit ji po uplynutí zdaňovacího období, za které se daň vyměřuje, správci daně ve lhůtě pro podání přiznání.

Poplatníci, jejichž daňová povinnost za předcházející zdaňovací období přesáhla 1 mil. Kčs, platí počínaje lednem následujícího roku měsíční zálohy ve výši 1/12 daňové povinnosti za předchozí zdaňovací období vždy do konce kalendářního měsíce. Poplatníci, kterým nepřesáhla jejich daňová povinnost za předcházející zdaňovací období 1 mil. Kčs, platí čtvrtletní zálohy na daň za běžné zdaňovací období, a to ve výši 1/4 daňové povinnosti za předchozí zdaňovací období, splatné do konce příslušného kalendářního čtvrtletí. Zálohy neplatí poplatníci, jejichž roční daňová povinnost za předcházející zdaňovací období nepřesáhla částku 10.000 Kčs. Pokud však poplatníkův základ daně tvoří součet DZD a z více jak 50 % z celkového ZD tvoří příjmy ze závislé činnosti a funkčních požitků, zálohy neplatí. Pokud tvoří méně jak 50 % z celkového ZD, pak zálohy platí v poloviční výši.

3.2.19. Vybírání a placení daně z příjmů ze závislé činnosti a funkčních požitků

Plátce daně, podle § 81, srazí zálohu na daň z příjmů ze závislé činnosti a funkčních požitků (dále jen „záloha“) sazbou daně přepočtenou z ročních sazeb na měsíční období,

z úhrnu příjmů ze závislé činnosti a funkčních požitků (dále jen „mzda“) zúčtovaných a vyplacených poplatníkovi za kalendářní měsíc. Záloha se srazí při výplatě.

Provádí-li plátce daně měsíční zúčtování mezd, odvede zálohy za uplynulý kalendářní měsíc nejpozději do 3 dnů po provedeném zúčtování mezd.

3.2.20. Roční zúčtování záloh

Poplatník, který nemá kromě mzdy od jednoho plátce jiné příjmy podléhající zdanění, může písemně do 31. ledna následujícího požádat plátce daně o výpočet daně za poslední uplynulé zdaňovací období. Plátce provede výpočet daně do 31. března. Rozdíl zálohově sražené daně a vypočtené daně ve prospěch poplatníka se poplatníkovi vrátí nejpozději při zúčtování mzdy za měsíc březen.

Pobírá-li poplatník ve zdaňovacím období mzdu od více plátců postupně, provede plátce daně, který mu vyplácel mzdu jako poslední a u něhož nárokuje nezdánitelné částky ze ZD, výpočet daně z úhrnu mezd za od všech plátců daně jako v prvním odstavci.

Pokud poplatník pobírá mzdu ve zdaňovacím období od více plátců současně, výpočet daně z úhrnu mezd od všech plátců daně, kteří sráželi zálohu, proveden ten plátce daně, u něhož poplatník uplatňuje nárok na nezdánitelné částky ze ZD.

3.2.21. Dodatečné a opravné daňové přiznání

Zjistí-li daňový subjekt, že jeho daňová povinnost má být vyšší, než jak jím byla přiznána nebo správcem daně vyměřena, je povinen předložit, podle § 41, do konce měsíce následujícího po tomto zjištění dodatečné DAP. V této lhůtě je dodatečná daň též splatná. Dodatečné DAP není však přípustné, byl-li před jeho podáním učiněn správcem daně úkon směřující k přezkoušení správnosti daňové povinnosti za období, kterého se dodatečné daňového přiznání týkalo.

Opravné daňové přiznání lze podat před uplynutím lhůty k podání daňového přiznání. Pro vyměřovací řízení se pak použije tohoto opravného přiznání.

3.2.22. Vyměření daně a její dodatečné vyměření

Podle výsledků vyměřovacího řízení stanoví správce daně, podle § 46, základ daně a její výši, která má být daňovému subjektu vyměřena a předepsána. O stanoveném základu daně a o vyměřené dani vyrozumí správce daně daňový subjekt platebním výměrem, nestanoví-li tento nebo zvláštní zákon jinak, a takto vyměřenou daň současně předepíše.

Zjistí-li správce daně po vyměření daně, že tato stanovená daňová povinnost je v nesprávné výši oproti zákonné daňové povinnosti, dodatečně daň vyměří ve výši rozdílu mezi daní původně vyměřenou a daní stanovenou, a to dodatečným platebním výměrem a takto dodatečně stanovenou daň současně předepíše.

Paragrafem 47 je stanoveno, že daň nelze vyměřit, doměřit či přiznat nárok na daňový odpočet po uplynutí lhůty 3 let od konce zdaňovacího období, v němž vznikla povinnost.

3.3. Významné novely z pohledu daně z příjmů fyzických osob

Vývoj daně z příjmů fyzických osob je možno rozdělit na tři etapy. První významná změna od roku 1993 proběhla v roce 2006, kdy novelou zákona o dani z příjmů (č. 545/2005 Sb.) byly místo standardních odpočitatelných částek (§ 15) zavedeny slevy na dani (§ 35ba a § 35c). Doposud se od rozdílu dosažených příjmů a výdajů vynaložených na jejich dosažení odečetly nezdanitelné části základu daně, na které měl poplatník nárok, a z této částky se potom vypočítala daň. Přitom minimálně na základní nezdanitelnou částku měl nárok každý poplatník. Po novele, pokud nemá poplatník nárok na uplatnění některé z nezdanitelných částek, které ještě zákon v § 15 nabízí (např.: dary, úroky z úvěrů ze stavebního spoření, úroky z hypotečního úvěru, příspěvek na penzijní připojištění nebo také zaplacené pojistné na životní pojištění), se daň vypočítá přímo z rozdílu příjmů a výdajů. A od takto stanovené daňové povinnosti se odečtou slevy na dani.

Vývoj odpočitatelných položek (1993 – 2005) je zaznamenán v tabulce č. 1., vývoj slev na dani (2006 – 2011) je zaznamenán v tabulce č. 2.

Druhou podstatnou změnou bylo zavedení lineární daně 15 %, místo klouzavě progresivní sazby od roku 2008 (novelou zákona o DZP – č. 261/2007 Sb.).

U daně z příjmů fyzických osob byla postupně snižována maximální sazba daně ze 47 % na 32 %. Počet sazebních pásem byl snižen ze šesti na čtyři do roku 2008. V roce 2008 byla zavedena zmiňovaná lineární daň. Vývoj od roku 1993 do současnosti je zaznamenán v příloze č. 3.

Vývoj ovšem nezaznamenaly jen nezdanitelné části od základu daně, které v souvislosti s neustálým růstem cenové hladiny byly pravidelně valorizovány, ale také se rozšiřovaly položky snižující ZD. Doplnoval se výčet osvobozených příjmů a bylo také zavedeno společné zdanění manželů.

Klouzavě progresivní charakter daně byl částečně neutralizován postupným zvyšováním hranic sazebních pásem. Průběžně prováděné úpravy daní z příjmů přispěly spolu s nezávislým vývojem mezd k obratu vzájemné proporce zdanění právnických a fyzických osob. DPFO se postupně zabírala větší část z celkového výnosu daní z příjmů.

Tabulka 1 Vývoj nezdanitelných položek, §15/1 - 1993 - 2005 (v Kčs nebo v Kč)

Nezdaň. části ZD	1993	1994	1995	1996	1997 - 1998	1999 - 2000	2001- 2003	2004	2005
a) Poplatník	21.600	24.000	26.400	28.800	32.040	34.920	38.040	38.040	38.040
b) Dítě	10.800	12.000	13.200	14.400	18.000	21.600	23.520	25.560	- *
Dítě ZTP-P	-	24.000	26.400	28.800	36.000	43.200	47.040	51.120	-
c) Manželku	12.000	12.000	12.000	16.800	18.240	19.884	21.720	21.720	21.720
Přesahující příjmy	20.400	24.000	26.400	28.800	32.040	34.920	38.040	38.040	38.040
Manželku ZTP-P	-	24.000	24.000	33.600	36.480	39.768	43.440	43.440	43.440
d) Částečná invalidita	6.000	6.000	6.000	6.000	6.000	6.540	7.140	7.140	7.140
e) Plná invalidita	12.000	12.000	12.000	12.000	12.000	13.080	14.280	14.280	14.280
f) ZTP-P	36.000	36.000	36.000	42.000	42.000	45.780	50.040	50.040	50.040
g) Student	-	6.000	6.000	9.600	9.600	10.464	11.400	11.400	11.400

Zdroj: Vybrané novely zákona o DZP, vlastní zpracování

*zrušeno novelou č. 669/2004 Sb. účinnou od 1. 1. 2005

Tabulka 2 Vývoj slev na dani - 2006 až 2011 (v Kč)

Slevy na dani	Ustanovení ZDP	2006 a 2007	2008	2009	2010	2011
Základní - na poplatníka	§ 35bc/1/a	7.200	24.840	24.840	24.840	23.640
Na vyživované dítě	§ 35c/1	6.000	10.680	10.680	11.604	11.604
Na manželku	§ 35bc/1/b	4.200	24.840	24.840	24.840	24.840
Přesahuje příjem		38.040	38.040	68.000	68.000	68.000
Na invaliditu 1. nebo 2. stupně	§ 35bc/1/c	1.500	2.520	2.520	2.520	2.520
Na invaliditu 3. stupně	§ 35bc/1/d	3.000	5.040	5.040	5.040	5.040
Držitel průkazu ZTP/P	§ 35bc/1/e	9.600	16.140	26.140	26.140	26.140
Studenti - žáci	§ 35bc/1/f	2.400	4.020	4.020	4.020	4.020

Zdroj: Vybrané novely zákona o DZP, vlastní zpracování

Ačkoliv se roku 2008 slevy podstatně zvýšily, je třeba poznamenat, že zároveň došlo také ke změnám jak při výpočtu daňové povinnosti, tak i ke změně daňového základu. Od 1. 1. 2008 je zakotvena v právním předpisu (Zákon č. 586/1992 Sb., v platném znění) v § 6 odst. 13 nová metoda výpočtu základu daně (díličního základu daně) pro výpočet daně z příjmů ze závislé činnosti a funkčních požitků („daň ze mzdy“). Lidové označení této metody je tzv. superhrubá mzda.

Daň ze mzdy (superhrubá mzda) je rozšíření základu daně o sociální a zdravotní pojistné placené zaměstnancem i zaměstnavatelem. Daň ze mzdy je tak definována jako hrubá mzda pracovníka povýšená o sociální a zdravotní pojištění, které je povinen za zaměstnance odvádět zaměstnavatel (jde tedy o celkové náklady zaměstnavatele na zaměstnance).

Reálná sazba daně se tímto tedy podstatně zvyšuje a redukce daně pomocí slev je ve výsledku nižší, než se na první pohled zdá.

Důvodem snížení základní slevy na poplatníka ze stavu v roce 2010, tedy z 24.840 Kč na současnou částku 23.640 Kč, je vládní záměr k získání peněz na financování odstraňování povodňových škod. Tedy každý měsíc zaplatí všichni poplatníci na dani z příjmu fyzických osob o 100 Kč (tzv. povodňovou stokorunu) více. Opatření má platit jen do konce roku.¹¹

3.4. Daň z příjmů fyzických osob v současnosti (2011)

Průběžné doplňování zákona a upřesnění jednotlivých ustanovení vedlo ke stále větší složitosti, kterou lze ilustrovat na vzrůstajícím rozsahu zákona. V roce 1993 měl ZDP 23 stránek formátu A4 a v roce 2011 má již více jak 70 stránek formátu A4. Zákon o daních z příjmů byl již více jak stokrát novelizován, než získal takovou podobu, kterou můžeme najít v aktuálním znění tohoto zákona.

3.4.1. Poplatníci a předmět daně

Poplatníci (§ 2) a předmět daně (§ 3) zůstali od roku 1993 beze změn. Samozřejmě se ale za to období rozrostl výčet příjmů, které předmětem daně nejsou (§ 3 odst. 4). Například se výčet rozrostl o uhrazenou částku, o kterou byl překročen limit regulačních poplatků a doplatků na léčiva nebo potraviny podle zvláštních právních předpisů; dále o příjmy z rozšíření nebo zúžení společného jmění manželů; příjem plynoucí z titulu spravedlivého zadostiučinění přiznaného Evropským soudem pro lidská práva, nebo z titulu smírného urovnání záležitosti před Evropským soudem pro lidská práva.

3.4.2. Osvobození od daně

Výčet příjmů, které jsou osvobozeny od daně (§ 4 odst. 1) se rozrostl na takovou úroveň, kdy již nestačí abecední písmena a musí se použít k číslování písmena dvě; oproti roku 1993 kdy stačila abecední písmenka a až r.

Od daně jsou osvobozeny například příjmy z prodeje rodinného domu, bytu, nebytového prostoru, nemovitosti, movitých věcí při splnění zákonem stanovených podmínek (pokud v něm prodávající měl bydliště nejméně po dobu 2 let bezprostředně před prodejem, apod.), náhrady škody, stipendia ze státního rozpočtu, příjmy plynoucí ve formě darů poskytnutých pro provoz zoologické zahrady, kursový zisk při směně peněz z účtu vedeného v cizí měně, výnosy z prostředků rezerv uložených na zvláštním vázaném účtu v bance podle zvláštního právního předpisu, atd.

3.4.3. Příjmy ze závislé činnosti a funkční požitky

Výčet příjmů ze závislé činnosti a funkčních požitků se v podstatě nezměnily. Dílčí základ daně je tvořen příjmy ze závislé činnosti a funkčních požitků zvýšené o částku odpovídající pojistnému na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti (25 %) a pojistnému na všeobecné zdravotní pojištění (9 %), které je z těchto příjmů podle zvláštních právních předpisů povinen platit zaměstnavatel (ZD je tzv. superhrubá mzda).

Ovšem na výši dani z příjmů má také vliv maximální výše vyměřovacího základu pro platbu sociálního a zdravotního pojištění. V letošním roce je maximální vyměřovací základ stanoven ve výši 1.781.280 Kč (v roce 2010 byl 1.707.048 Kč). Zvýšení maximálního vyměřovacího základu neznamena jenom vyšší odvod na sociálním a zdravotním pojištění, ale právě i na DPFO, jelikož se platí ze superhrubá mzdy.

3.4.4. Příjmy z podnikání a z jiné samostatně výdělečné činnosti

Dílčí základ daně u příjmů z podnikání je tvořen z příjmů ze zemědělské výroby, lesního a vodního hospodářství, ze živnosti, z jiného podnikání dle zvláštních předpisů a z podílů společníků v.o.s. a komplementářů k. s. na zisku. U samostatně výdělečné činnosti jde například o příjmy z užití nebo poskytnutí práv z průmyslového nebo jiného duševního vlastnictví, příjmu z autorských práv, příjmy z výkonu nezávislého povolání, které není živností ani podnikáním, příjmy znalce, tlumočníka, zprostředkovatele kolektivních sporů, příjmy z činnosti insolvenčního správce, příjmy z pronájmu majetku zařazeného v obchodním majetku.

Tyto příjmy se snižují o výdaje vynaložené na jejich dosažení, zajištění a udržení. V případě, že si OSVČ neuplatní výdaje prokazatelně vynaložené na dosažení, zajištění zisku a udržení příjmu, může uplatnit výdaje ve výši:

- 80 % z příjmů ze zemědělské výroby a lesního a vodního hospodářství a řemeslných živností,
- 60 % z příjmů ze živností mimo příjmů z řemeslných živností,
- 40 % z příjmů z jiného podnikání podle zvláštních předpisů,
- 30 % z příjmů z pronájmu majetku zařazeného v obchodním majetku.

Příjmy autorů za příspěvky do novin, časopisů, rozhlasu nebo televize plynoucí ze zdrojů na území České republiky se zdaňují zvláštní sazbou daně (§ 36) pokud nepřesáhnou v kalendářním měsíci 7.000 Kč.

3.4.5. Příjmy z kapitálového majetku

Výčet příjmů z kapitálového majetku se také rozšířil. Navíc jsou zde zahrnovány například příspěvek fyzickým osobám podle zákona upravujícího stavební spoření a státní podporu stavebního spoření, úrokový výnos státních dluhopisů, které mohou podle emisních podmínek nabývat výhradně fyzické osoby, dávky penzijního připojištění se státním příspěvkem a z penzijního pojištění (po snížení, podle § 8 odst. 6, o zaplacené příspěvky).

Tyto příjmy se zdaňují srážkovou daní, která je ve výši 15 %. Výběr této daně provádí plátce a odvádí se v měsíčních intervalech, a to do konce následujícího měsíce po měsíci, ve kterém vznikla povinnost daň srazit.

3.4.6. Příjmy z pronájmu

U příjmů z pronájmu je DZD, stejně jako v roce 1993, tvořen příjmy z pronájmu nemovitostí, bytů a nebytových prostor a movitých věcí (kromě příležitostného pronájmu), snížené o výdaje prokazatelně vynaložené na jejich dosažení, zajištění a udržení (pronajímatel musí vést podrobnou evidenci). V případě neuplatnění těchto výdajů, může poplatník uplatnit výdaje paušálem ve výši 30 %.

3.4.7. Ostatní příjmy

Seznam ostatních příjmů se také postupem doby nepatrně rozšířil oproti původnímu stavu k roku 1993. Jsou zde zahrnuty například příjmy z příležitostných činností, z převodu vlastní nemovitost, movité věci, příjmy ze zděděných práv z průmyslového a jiného duševního vlastnictví, včetně práv autorských, příjmy z převodu jmění na společníka a příjmy

z vypořádání, příjmy, které společník v. o. s. nebo komplementář k. s. obdrží v souvislosti s ukončením účasti v těchto společnostech od jiné osoby než od v. o. s. nebo k. s., v níž ukončil účast atd.

Příjmy z příležitostných činností nebo z příležitostného pronájmu movitých věcí, včetně příjmů ze zemědělské výroby (samostatně hospodařící rolník) je od daně osvobozena pokud jejich úhrn u poplatníka nepřesáhne ve zdaňovacím období 20.000 Kč. A také příjmem poplatníka, kterému plyne příjem z chovu včel a u kterého nepřesáhne ve zdaňovacím období počet včelstev 40, je částka 500 Kč na jedno včelstvo.

Základem daně (dílčím základem daně) je příjem snížený o výdaje prokazatelně vynaložené na jeho dosažení. Jde-li o příjmy ze zemědělské výroby, lze výdaje uplatnit podle § 7 odst. 7 písm. a), tedy 80 %, je povinen vždy vést záznamy o příjmech.

3.4.8. Nezdánitelná část základu daně

Podle § 15 lze od základu daně odečíst hodnotu darů poskytnutých obcím, krajům, organizačním složkám státu, právnickým osobám, které jsou pořadateli veřejných sbírek na financování vědy a vzdělání, výzkumných a vývojových účelů, kultury, školství, na policii, na požární ochranu, na podporu a ochranu mládeže, na ochranu zvířat a jejich zdraví, na účely sociální, zdravotnické a ekologické, humanitární, charitativní, náboženské pro registrované církve a náboženské společnosti, tělovýchovné a sportovní, a politickým stranám a politickým hnutím na jejich činnost, pokud úhrnná hodnota darů ve zdaňovacím období přesáhne 2 % ze základu daně anebo činí alespoň 1.000 Kč. V úhrnu lze odečíst nejvýše 10 % ze ZD.

Jako dar na zdravotnické účely se hodnota jednoho odběru krve bezpříspěvkového dárce oceňuje částkou 2.000 Kč.

Od základu daně se odečte částka, která se rovná úrokům zaplaceným ve zdaňovacím období z úvěru ze stavebního spoření, úrokům z hypotečního úvěru poskytnutého bankou sníženým o státní příspěvek poskytnutý podle zvláštních právních předpisů, a použitým poplatníkem na financování bytových potřeb. Úhrnná částka úroků, o které se snižuje základ daně ze všech úvěrů poplatníků v téže domácnosti, nesmí překročit 300.000 Kč.

Od základu daně ve zdaňovacím období lze odečíst příspěvek v celkovém úhrnu nejvýše 12.000 Kč zaplacený poplatníkem na jeho penzijní připojištění se státním příspěvkem. Částka, kterou lze takto odečíst, se rovná úhrnu příspěvků zaplacených poplatníkem na jeho penzijní připojištění se státním příspěvkem na zdaňovací období sníženému o 6.000 Kč.

Poplatník si může od základu daně odečíst i zaplacené pojistné ve zdaňovacím období na jeho soukromé životní pojištění podle smlouvy (po splnění zákonných podmínek). Maximální částka, kterou lze odečíst za zdaňovací období, činí v úhrnu 12.000 Kč, a to i v případě, že poplatník má uzavřeno více smluv s více pojišťovnami.

Od základu daně ve zdaňovacím období lze odečíst úhrady za zkoušky ověřující výsledky dalšího vzdělávání, pokud nebyly hrazeny zaměstnavatelem ani nebyly uplatněny jako výdaj na dosažení, udržení a zajištění příjmů (§ 24) poplatníkem s příjmy z podnikání nebo jiné SVČ, nejvýše však 10.000 Kč. U poplatníka, který je osobou se zdravotním postižením, lze za zdaňovací období odečíst až 13.000 Kč, a u poplatníka, který je osobou s těžším zdravotním postižením, až 15.000 Kč.

Odečíst od ZD lze také zaplacené členské příspěvky zaplacené ve zdaňovacím období členem odborové organizace odborové organizaci, která podle svých stanov obhájí hospodářské a sociální zájmy zaměstnanců. Lze odečíst částku do výše 1,5 % zdanitelných příjmů ze závislé činnosti nebo funkčních požitků, s výjimkou příjmů zdaněných srážkou podle zvláštní sazby daně, maximálně však do výše 3.000 Kč za zdaňovací období.

3.4.9. Zvláštní sazba daně

Zvláštní sazba daně (§ 36) z příjmů plynoucích ze zdrojů na území České republiky pro poplatníky FO nebo PO daně činí 15 %.

3.4.10. Sleva na dani

O slevách na dani, upravené § 35 až § 35d je pojednáváno výše. Přehled jednotlivých slev je uveden v tabulce č. 2.

3.4.11. Základ daně, sazba daně a daňové přiznání

Základ daně tvoří souhrn jednotlivých dílčích základů daně. Ten se dále sníží se o nezdanitelné části základu daně (§ 15) a o odčitatelné položky od základu daně (§ 34). Výsledný základ daně se zaokrouhlí na celá sta Kč dolů a vynásobí se sazbou daně 15 %.

Daň se upraví o případné slevy (§ 35) jako je například sleva na poplatníka, vyživované dítě atd. Následně se zjistí, zda má poplatník daňovou povinnost či bonus, viz Tabulka 2.

Daňové přiznání se podává do 1. dubna kalendářního roku následujícího po uplynutí zdaňovací období. Ve stejném termínu je daň i splatná. Daň z příjmů ze závislé činnosti se vybírá formou záloh každý měsíc. Pokud nám bude daňové přiznání zpracovávat daňový

poradce, tato lhůta se posunuje na 1. července, pod podmínkou, že mu podepíšeme plnou moc a tu dostane finanční úřad do 1. dubna.

S koncem roku 2010 skončila i možnost platit daně daňovou složenkou. Tato forma placení daní byla mezi poplatníky velmi oblíbená. Občané i firmy mohou provádět platby prostřednictvím pošty i nadále. K platbě přitom místo daňové složenky použijí univerzální složenku typu A. Platby běžnými složenkami na poště podléhají poštovním poplatkům.

Od ledna 2011 se daňové zálohy a doplatky daní platí:	Na pokladně finančního úřadu
	Poštovní poukázkou typu „A“
	Bankovním příkazem
	Internetovým bankovníctvím

4. Analýza daně z příjmů fyzických osob a srovnání s vybranými zeměmi

V rámci této kapitoly nastíním vývoj daně z příjmů fyzických osob v ČR v dalších letech, zejména nastíním navrhovanou reformou podle současného ministra financí Miroslava Kalouska. Porovnáám také daň z příjmů fyzických osob v České republice s vybranými zeměmi EU s Rakouskem a Estonskem.

V Evropské unii, mezi jejíž členy Česká republika vstoupila v roce 2004, si každý stát snaží ponechávat daňovou politiku jako symbol suverenity státu nebo v ní vidí daňovou tradici. Přesto však vývoj evropské integrace vyžaduje určitou harmonizaci či alespoň koordinaci daňových systémů pro potřeby fungování jednotného trhu. Osobní důchodové daně však EU zatím ponechává v kompetenci národních vlád.

Největší úspěšnosti u přímých daní se dosáhlo u kooperace při poskytování vzájemných daňových informací, zamezování dvojího zdanění a v boji proti tzv. daňovým rájům. Samostatný harmonizační proces stagnuje ze dvou hlavních důvodů, rozdílných účetních systémech členských zemí a také v neochotě členských států k další harmonizaci, které považují za zásahy do vnitřní politiky a suverenity státu.²

4.1. Daň z příjmů fyzických osob v Rakousku (Einkommensteuer)

Této dani podléhají, podle § 2 EStG, fyzické osoby, které mají v Rakousku bydliště nebo obvyklý pobyt, se všemi tuzemskými i zahraničními příjmy (neomezená daňová povinnost).

Osoby, které v tuzemsku nemají bydliště ani obvyklý pobyt, podléhají (omezená daňová povinnost) určitými příjmy dani z příjmů (např. ohledně jejich příjmů z živnostenského podniku, pro který v tuzemsku provozují provozovnu; příjmy z kapitálového majetku ze zahraničních kapitálových společností; příjmy z prodeje podílů na tuzemské kapitálové společnosti). Po pobytu v tuzemsku přesahujícím 6 měsíců existuje v zásadě neomezená daňová povinnost.

4.1.1. Předmět daně

- Příjmy ze zemědělství a lesnictví (§ 21 EStG Land- und Forstwirtschaft)

K těmto příjmům patří zejména příjmy ze zemědělství, lesnictví, vinařství, zelinářství, rybářství, z hospodářských zvířat a dobytka, včelařství.

- Příjmy ze samostatné činnosti (§ 22 EStG Selbständige Arbeit)

K těmto příjmům patří výnosy z vědecké, umělecké, literární, výukové, vzdělávací činnosti a také příjmy například z povolání lékařů, psychologů, veterinářů, zubařů, právníků, ekonomických poradců, novinářů, tlumočnicků, překladatelů apod. Na rozdíl od ČR zde patří také příjmy z funkčních požitků a příjmy jednatelů kapitálových společností s majetkovou účastí převyšující 25 %.

Stejně jako v České republice mají rakouští poplatníci také možnost využít uplatnění paušálních výdajů, ovšem pouze na příjmy podle § 21 a § 22 EStG. Neuplatňují se však tak často jako v ČR, z důvodu nízkých procentuálních částí. U příjmů ze zemědělství a lesnictví 12 %, max. do výše 26,400 € a ze samostatné činnosti 6 %, max. do výše 13.200€.

- Příjmy z podnikání (§ 23 EStG Gewerbebetrieb)

Tato skupina příjmů zahrnuje veškeré příjmy z podnikatelské činnosti, které nelze zařadit mezi příjmy ze zemědělství a lesnictví a ani mezi příjmy ze samostatné činnosti (tzv. subsidiární charakter).

- Příjmy ze závislé činnosti (§ 25 EStG Nichtselbständige Arbeit)

Rozumí se jimi například příjmy z bývalých a současných pracovněprávních vztahů a příjmy jednatelů kapitálových společností s majetkovou účastí pod 25 % na ZK.

- Příjmy z kapitálového majetku (§ 27 EStG Kapitalvermögen)

Mezi příjmy z kapitálového majetku řadíme například příjmy z úroků z dluhopisů, z vkladů na bankovních účtech, z podílů na zisku kapitálových společností (dividendy), z rozdílu mezi kupní a prodejní cenou c. p. (pokud je rozdíl vyšší jak 2 % nominální hodnoty) nebo také příjmy tichého společníka. Většina těchto příjmů je zdaňována u zdroje konečnou srážkovou daní e výši 25 %.

- Příjmy z pronájmu (§ 28 EStG Vermietung und Verpachtung)

Patří zde příjmy z pronájmu nemovitého majetku a leasingu, příjmy z poskytování a užití autorských práv, průmyslového či duševního vlastnictví.

- Ostatní příjmy (§ 29 EStG Sonstige Einkünfte)

Na rozdíl od českého zákona se v Rakousku příjmy z pronájmu movitého majetku zahrnují do ostatních příjmů. Dále se za ostatní příjmy považují pravidelně se opakující příjmy a důchody (nejde ovšem o příjmy z penzijního pojištění), příjmy ze spekulací apod.

4.1.2. Sazba daně

Stejně jako v ČR zohledňuje rakouská DPFO požadavek spravedlnosti. Nejdůležitějším principem DZP je tzv. princip hospodářské výkonnosti, který poplatníkům přisuzuje míru jejich daňového zatížení podle výše jejich ekonomické výkonnosti a jejich sociální situace. Požadavek sociální spravedlnosti je zohledňován i při výpočtu daně, která je v Rakousku progresivní, přičemž ZD do výše existenčního minima tj. 11.000 € je daň nulová.

Sazby daně z příjmu fyzických osob:

Výše příjmu za rok	Mezní sazba daně v %
méně než 11.000 EUR	0,0
11.000 – 25.000 EUR	36,5
25.000 – 60.000 EUR	43,2
více než 60.000 EUR	50,0

Tabulka 3 Výpočet daně - Rakousko

Zdanitelný příjem (v €)	Daň (v €)	Výpočet daně
do 11:000	0	
11.001- 24.999		$\frac{(\text{příjem} - 11.000) \times 5.110}{14.000}$
25.000	5.110	
25.001 – 59.999		$\frac{(\text{příjem} - 25.000) \times 15125}{35.000} + 5.110$
60.000	20.235	
nad 60.000		$(\text{příjem} - 60.000) \times 0,5 + 20.235$

Zdroj: §33 EStG, vlastní zpracování

Zvláštní sazba daně

Rakouští poplatníci mají také možnost v určitých případech uplatnit dvě formy zvýhodněné sazby daně.

- Zvýhodnění 13. a 14. platu (v Rakousku je povinnost pro zaměstnavatele vyplácet tyto platy). Tyto platy jsou zdaněny podle § 67 EStG zdaněny sazbou 6 %.
- Snížení progrese, které je definováno v § 37 EStG. Tyto příjmy se zdaní poloviční sazbou daně. Jedná se především o mimořádné příjmy (prodej podniku; cenných papírů a akcií), příjem z využívání patentu, příjmy ze speciálního využití lesa.

4.1.3. Nezdanitelná část příjmů

Podle § 104 EStG si mohou z příjmů ze závislé činnosti pracovníků v zemědělství a lesnictví tito pracovníci ročně paušálně odečíst 171 €.

U zahraničních osob, které přemístí svůj daňový domicil do Rakouska (oficiální certifikát) si mohou ročně odečíst 801 € (§ 105 EStG).

4.1.4. Osvobozené příjmy

V § 3 EStG jsou uvedeny příjmy, které jsou osvobozeny od daně z příjmů fyzických osob. Jedná se například o:

- přijaté dotace nebo příspěvky z veřejných prostředků
- příspěvky nebo stipendia podle Školního příspěvkového zákona nebo Zákona o podpoře studia
- plnění ze zákonného sociálního pojištění
- přídavky na děti a přídavky na dopravu do školního zařízení
- příspěvky zaměstnavatele na péči o dítě do 10 let věku dítěte ve výši max. 500 € ročně na jedno dítě
- finanční výhody z užívání zařízení a vybavení, které poskytne zaměstnavatel zaměstnancům (např.: sportovní zařízení, notebook, atd.)

4.1.5. Základ daně

Celkový příjem poplatníka (neboli ZD) tvoří souhrn výše definovaných jednotlivých druhů příjmů za kalendářní rok snížený o výdaje na dosažení a udržení jednotlivých druhů příjmů a snížený o zvláštní a mimořádné výdaje.

4.1.6. Zvláštní a mimořádné výdaje

Zvláštní a mimořádné výdaje, upravené v § 18 EStG, odpovídají v ČR nezdanitelným částem základu daně a odčitatelným položkám.

Zvláštní výdaje jsou například:

- zaplacené příspěvky na životní a úrazové pojištění nebo penzijní připojištění
- náklady na pořízení nebo opravu bytu (patří sem například náklady za sanaci bytu, náklady za opatření šetřící energii, náklady na získání stavebního místa)
- povinné příspěvky do církví a náboženských společností a to až do 200 € za rok
- neomezená částka vyplacená na daňové poradenství, oprávněným osobám

- příspěvky institucím, jakými jsou např. muzea, státní vzdělávací a výzkumné instituce, Rakouská národní knihovna, avšak jen do výše 10 % souhrnu všech příjmů právě skončeného zdaňovacího období.

Maximální částkou je 2.929 € ročně. Tuto částku lze uplatnit pro celkový součet zvláštních výdajů, jejichž odpočet je v rámci této maximální částky. Tato částka se zvyšuje o 2.920 €, pokud má poplatník nárok na slevu na manželku (manžela) nebo pro samoživitele. Částka se také zvyšuje o 1.460 € při min. třech dětech.

Pokud jsou tyto výdaje celkově nižší než maximální částka, lze jako zvláštní výdaje odečíst 25 % výdajů, minimálně však paušální částku, která činí 60 €.

Jsou-li tyto výdaje shodné nebo vyšší než maximální částka, lze jako zvláštní výdaje odečíst 25 % maximální částky. Pokud je celková částka příjmů vyšší než 36.400 €, snižuje se ¼ zvláštních výdajů, případně paušální částka 60 € rovnoměrně tak, že při celkové částce příjmů ve výši 60.000 € již žádná odčitatelná částka nevzniká.

Mimořádnými výdaji jsou myšleny výdaje, které poplatníkovi vznikly nevyhnutelně, za mimořádných okolností a zároveň významně negativně ovlivnily jeho hospodářskou výkonnost. Tyto výdaje se vztahují na soukromou sféru poplatníka a mohou jimi například být náklady během vážného onemocnění dítěte, pohřební výlohy či škody utrpěné v důsledku přírodní katastrofy

4.1.7. Odčitatelné položky od daně

Od vypočítané daňové zátěže si mohou fyzické osoby podle §33 EStG odečíst za rok částky, které jsou srovnatelné se slevami na dani v českém daňovém systému:

- příplatek na dopravu – až do 291 €
- příspěvky na penzijní připojištění – max. 400 €

Tato sleva náleží poplatníkům pobírající důchod. Slevu v plné výši mohou uplatnit poplatníci, jejichž důchod za rok nepřesáhl 17.000 €. Mezi zdanitelnými důchody 17 tis. € a 25 tis. € se sleva rovnoměrně snižuje. Při důchodech převyšujících 25.000 € za rok si poplatník nemůže uplatnit žádnou slevu.

- sleva na manželku/-a - rodina bez dítěte → 364 €
     - s jedním dítětem → 494 €
     - se dvěma dětmi → 669 €

Částka 669 € se za třetí a každé další dítě zvyšuje vždy o 220 € ročně. Předpokladem je, že příjmy manželky/-a nepřesáhly za rok 2.200 €. Limit je zvýšen na 6.000 € za rok, pokud manželé vychovávají ve společné domácnosti alespoň jedno dítě.

- sleva pro samoživitelku - s jedním dítětem → 494 € ročně
- se dvěma dětmi → 669 € ročně

Částka 669 € se zvyšuje za třetí a každé další dítě o 220 € ročně. Tuto slevu může uplatnit samoživitelka, která má alespoň jedno dítě.

- sleva na výživné/alimenty - na první dítě → 350,40 €
- na druhé dítě → 525,60 €
- na každé další dítě → 700 €

Tato sleva náleží poplatníku, který platí výživné na dítě nebo více dětí, které s ním nežijí ve společné domácnosti, a nejsou mu poskytovány přídavky na dítě.

- sleva na dítě - 700 €

Tuto slevu může uplatnit ten poplatník, který má nárok na přídavky na děti.

- příspěvek na větší počet dětí (3 a více) - 36,40 € měsíčně.
- sleva pro zaměstnance – 54 €, kteří dojíždějí za prací přes hranice.

4.1.8. Výběr daně

Nejběžnější způsob výběru daní v Rakousku je formou daňového přiznání ke konci zdaňovacího období, tedy kalendářního roku. Samostatně výdělečné osoby registrované v obchodním rejstříku si mohou na základě povolení správce daně zvolit zdaňovací období odlišně od kalendářního roku. Poplatník je povinen podat daňové přiznání, pokud jeho celkové příjmy přesáhnou 11.000 €. Daňové přiznání musí být podáno do 30. dubna následujícího roku po uplynutí zdaňovacího období, pokud je podáváno elektronicky, tato lhůta je prodloužena do 30. června. Poplatníci DPFO mají povinnost odvádět zálohy na daň vždy 15. února, 15. května, 15. srpna a 15. listopadu, bez ohledu na výši poslední známé daňové povinnosti.²

4.2. Daň z příjmů fyzických osob v Estonsku (Üksikisiku tulumaks)

Obecná pravidla daňového systému v Estonsku jsou upravena přímo v Ústavě, jejíž text umožňuje ukládat a vybírat daně a poplatky. Daň z příjmů patří mezi státní daně, které jsou upraveny v samostatných předpisech. Mezi státní daně patří již zmiňovaná daň z příjmu, sociální daň (příspěvky na sociální pojištění), daň z hazardu, daň z pozemků, daň z přidané

hodnoty, spotřební daně a daň z těžkých nákladních automobilů. V Estonsku mají mimo státních daní ještě daně místní, jimiž jsou například daň z reklamy, daň z lodí, daň z veřejných zábavných vystoupení, atd. ²

Dani z příjmů fyzických osob neboli osobní důchodové dani, podléhají rezidenti. Rezidenty jsou nazývány osoby, jež mají v Estonsku bydliště, nebo zde pobývají alespoň 183 dní během 12 po sobě jdoucích měsíců. ²

4.2.1. Zdanitelný příjem

Zdanitelný příjem se skládá, podle § 12 Tulumaksuseadus - Estonského zákona o daních z příjmů (dále jen „Tuls“), z:

- příjmů ze závislé činnosti (§ 13)
- příjmů z podnikání (§ 14)
- kapitálové zisky (§ 15)
- výnosy z nájemného a licenčních poplatků (§ 16)
- úroky (§ 17)
- vyplacené dividendy (§ 18)
- důchody, stipendia, granty, ceny a výhry z hazardních her (§ 19)

4.2.2. Osvobozené příjmy

Mezi osvobozené příjmy patří například: nepeněžní příjmy, určité důchody, vybrané druhy úroků, státní stipendia a jiná stipendia schválená vládou, určité veřejné dotace a sociální příspěvky, vybrané příjmy ze zaměstnání v zahraničí, příjmy z pojištění, dědictví a obdržené dary, apod. ²

4.2.3. Zdaňovací období

Zdaňovacím obdobím pro fyzické osoby je kalendářní rok. ⁶

4.2.4. Srážky z příjmů

Odpočty a nezdanitelné části základu daně jsou garantovány fyzickým osobám s bydlištěm, ale také rezidentům jiných členských států EU, kteří získali minimálně 75 % svých zdanitelných příjmů ve zdaňovacím období ze zdrojů na území Estonska a podávají zde daňové přiznání.

- **Základní osvobození**

Základní osvobozenou částkou, podle § 23, odpočitatelnou z příjmů fyzické osoby s bydlištěm, je pro příjmy za letošní rok 1.728 € (27.000 EEK), tedy 144 € měsíčně.

Zvýšení základního osvobození

Ke zvýšení základního osvobození dojde, jestliže jeden z rodičů vyživuje dítě do věku 17 let. Dále dojde ke zvýšení základního osvobození také u fyzické osoby pobírající důchod podle zákona. Základní osvobození se zvýší tak, že si osoba příjem ve výši důchodu odečte, ale ne víc jak 2.304 €. Třetím případem, kdy dojde ke zvýšení základního osvobození je v případě, pokud fyzická osoba s bydlištěm obdrží odškodnění za pracovní úraz nebo nemoc z povolání. Zvýšení bude ve výši odškodnění, ale ne více jak 768 €.

- **Odčitatelná položky – některé vybrané položky**

Výdaje na vzdělání, podle § 26, lze odečíst, pokud jsou placeny poplatníkem na jeho účet, nebo účet potomků do 26 let věku na studia veřejných vzdělávacích institucí, licencovaných soukromých školách, anebo zahraničních vzdělávacích institucí podobného statutu. Od základu daně je možné také odečíst výši poskytnutého a zároveň zdokumentovaného daru, podle § 27, do výše 5 % zdanitelných příjmů. Dále je také možné odečíst částku pojistného, které si poplatník platí na důchod a to v maximální výši 15 % zdanitelných příjmů.

4.2.5. Sazba daně

V Estonsku je jednotná sazba daně ve výši 21 % ze zdanitelných příjmů. ⁶

4.2.6. Srážková daň

Sazba srážkové daně z licenčních poplatků, platby nerezidentům za služby poskytované v Estonsku, a na platby nerezidentům umělcům a sportovcům je 10 %. Sazba srážkové daně u některých důchodů je také 10 %. ⁷

4.2.7. Daňové přiznání

Podle § 44 Tuls musí fyzická osoba podat daňové přiznání do 31. března roku následujícího po zdaňovacím období. Daňové přiznání lze podat i elektronicky, což používá ¾ Estonců.

4.3. Srovnání DPFO v ČR a s vybranými zeměmi EU

V této části budu srovnávat hrubé mzdy (HM) při stejných podmínkách ve všech třech zemích, tedy jmenovitě v České republice, Rakousku a Estonsku. Propočty budou provedeny při výši hrubé mzdy 14.000 Kč (560 €¹), 24.000 Kč (960 €) a 40.000 Kč (1.600 €). Následně budou popsány a komplexně zhodnoceny výhody a nevýhody zdanění fyzických osob pro zaměstnavatele (ZLE) či zaměstnance (ZCE). A také z hlediska státu a jeho příjmu do státního rozpočtu.

Příklad 1

Daňový poplatník za březen 2011 má hrubou mzdu ze závislé činnosti ve výši 14 000 Kč (560 €). Podepsal prohlášení k dani a nemá žádné vyživované či nezaopatřené dítě. Poplatník nemá markantní vzdálenost bydliště od práce v případě poplatníka v Rakousku, u jiných je to irelevantní. Estonský poplatník pokračuje v povinném důchodovém systému (tzn. platí si ze mzdy 1 % a stát mu přidá 2 %.).

Tabulka 4 - Řešení příkladu 1

Položka	Česká republika	Estonsko	Rakousko
Hrubá mzda	14.000 Kč	14.000 Kč	14.000 Kč
Superhrubá mzda	18.760 Kč	-	-
ZP ZCE	630 Kč	-	-
ZP ZLE	1.260 Kč	-	-
SP ZCE	910 Kč	-	2.110 Kč
SP ZLE	3.500 Kč	4.620 Kč	3.057 Kč
Poj. nezam. ZCE	-	392 Kč	-
Poj. nezam. ZLE	-	196 Kč	-
Penzijní spoření	-	140 Kč	-
Základ daně	18.800 Kč	10.400Kč	11.890 Kč
Sazba daně	15 %	21 %	0 %
Sleva na poplatníka	1.970 Kč	-	-
Daňová povinnost	850 Kč	2.073 Kč	0 Kč
Čistá mzda	11.610 Kč	11.396 Kč	11.890 Kč
Mzdové náklady ZLE	18.760 Kč	18.816 Kč	21.421 Kč

Zdroj: vlastní výpočty

¹ Kurz 1EUR = 25 Kč, bude platit pro všechny příklady (1-3)

Příklad 2

Daňový poplatník za březen 2011 má hrubou mzdu ze závislé činnosti ve výši 24 000 Kč (960 €). Podepsal prohlášení k dani a nemá žádné vyživované či nezaopatřené dítě. Poplatník nemá markantní vzdálenost bydliště od práce v případě poplatníka v Rakousku, u jiných je to irelevantní. Estonský poplatník pokračuje v povinném důchodovém systému (tzn. platí si ze mzdy 1 % a stát mu přidá 2 %.).

Tabulka 5 - Řešení příkladu 2

Položka	Česká republika	Estonsko	Rakousko
Hrubá mzda	24.000 Kč	24.000 Kč	24.000 Kč
Superhrubá mzda	32.161 Kč	-	-
ZP ZCE	1.080 Kč	-	-
ZP ZLE	2.160 Kč	-	-
SP ZCE	1.560 Kč	-	3.617 Kč
SP ZLE	6.000 Kč	7.920 Kč	5.240 Kč
Poj. nezam. ZCE	-	672 Kč	-
Poj. nezam. ZLE	-	336 Kč	-
Penzijní spoření	-	240 Kč	-
Základ daně	32.200 Kč	19.488Kč	20.282 Kč
Sazba daně	15 %	21 %	0 %
Sleva na poplatníka	1.970 Kč	-	-
Daňová povinnost	2.860 Kč	4.093 Kč	0 Kč
Čistá mzda	18.501 Kč	18.996 Kč	20.384 Kč
Mzdové náklady ZLE	32.161 Kč	32.256 Kč	36.722 Kč

Zdroj: vlastní výpočty

Příklad 3

Daňový poplatník za březen 2011 má hrubou mzdu ze závislé činnosti ve výši 40.000 Kč (1.600 €). Podepsal prohlášení k dani a nemá žádné vyživované či nezaopatřené dítě. Poplatník nemá markantní vzdálenost bydliště od práce v případě poplatníka v Rakousku, u jiných je to irelevantní. Estonský poplatník pokračuje v povinném důchodovém systému (tzn. platí si ze mzdy 1 % a stát mu přidá 2 %.).

Tabulka 6 - Řešení příkladu 3

Položka	Česká republika	Estonsko	Rakousko
Hrubá mzda	40.000 Kč	40.000 Kč	40.000 Kč
Superhrubá mzda	53.600 Kč	-	-
ZP ZCE	1.800 Kč	-	-
ZP ZLE	3.600 Kč	-	-
SP ZCE	2.600 Kč	-	7.228 Kč
SP ZLE	10.000Kč	13.200 Kč	8.732 Kč
Poj. nezam. ZCE	-	1.120 Kč	-
Poj. nezam. ZLE	-	560 Kč	-
Penzijní spoření	-	400 Kč	-
Základ daně	53.600 Kč	34.880Kč	32.772 Kč
Sazba daně	15 %	21 %	Progresivní sazba
Sleva na poplatníka	1.970 Kč	-	-
Daňová povinnost	6.070 Kč	7.325Kč	2.733 Kč ²
Čistá mzda	29.530 Kč	31.156 Kč	30.040 Kč
Mzdové náklady ZLE	53.600 Kč	53.760 Kč	61.203 Kč

Zdroj: vlastní výpočty

Tabulky 3 - 6 nám ukazují změny, ke kterým dochází v jednotlivých zemích při modelových podmínkách a při různých úrovních hrubé mzdy. Zřejmě nejzajímavější změnou, kterou lze vyčíst z těchto tabulek je výše základu daně, který se liší ve všech třech zemích. Dále je možné sledovat výši čisté mzdy nebo celkových mzdových nákladů vynakládaných zaměstnavatelem na zaměstnance a samozřejmě i výši daňové povinnosti.

Dle vypočítaných hodnot v těchto tabulkách lze usuzovat, že nejlepší situaci, mají zaměstnanci s nižší a střední hrubou mzdou v Rakousku. Ovšem při vyšší hrubé mzdě jsou ve výhodě poplatníci zaměstnaní v Estonsku. V České republice jsou na tom z pohledu čisté mzdy dobře zaměstnanci, kteří dostávají nižší hrubou mzdu.

Z pohledu zaměstnavatele, tedy z pohledu celkových mzdových nákladů, které je nucen zaměstnavatel vynakládat, je nejvhodnější varianta ve všech modelových případech v České republice. Druhá nejvhodnější situace je v Estonsku, opět ve všech případech. Nejhorší situace se vyskytuje v Rakousku. Rozdíly se zvyšují, čím vyšší je hrubá mzda.

---

²Daňová povinnost se vypočte pomocí vzorce uvedeného v tabulce č. 3

Celkově nejvýhodnější zdanění fyzických osob s ohledem na výhodnější zdanění pro zaměstnance, tak s nižšími celkovými náklady, které je zaměstnavatel nucen vynakládat na zaměstnance je vítězem Estonsko.

Nesmíme opomenout, že toto jsou modelové příklady, které vypovídají jen z části o míře zdanění. Protože ta závisí i na odpočitatelných položkách od základu daně, na slevách na dani a na tom, které příjmy jsou osvobozeny od daně. Důležité také je, jak vysoké sociální a zdravotní pojištění poplatník povinně hradí.

4.4. Daňová reforma

Ministerstvo financí, připravuje reformu daní z příjmů, která by měla začít platit od roku 2013. Jejím cílem je podle šéfa resortu Miroslava Kalouska zjednodušit a zprůhlednit systém. Záměrem je také, aby daňový systém fungoval na principu rovných podmínek pro všechny. A snížily se tak administrativní náklady daňových poplatníků i státu.

Cílem daňové reformy je nejdříve reforma procesu, která byla naplněna přijetím Daňového řádu, který začal platit od 1. 1. 2011. Dalším krokem má podle ministra financí být reforma institucí, což má být projekt Jednotného inkasního místa (JIM) pro výběr daní a pojištění. A nakonec má přijít reforma legislativy, což bude nový zákon o dani z příjmů.¹⁰

4.4.1. Jednotné inkasní místo

Projekt jednoho inkasního místa pro příjmy veřejných rozpočtů, na kterém se jako poradní orgán podílí i Světová banka, jenž má s podobnými projekty zkušenosti, je jeden ze tří pilířů daňové reformy, který by mohl fungovat od roku 2014. Především jde o vytvoření nové soustavy orgánů státní správy, která bude slučovat funkce výběru příjmů veřejných rozpočtů, všech daní, cel a sociálního a zdravotního pojištění, do jednoho úřadu a na jeden účet. Záměrem tohoto projektu je, aby poplatník a plátce měl v podstatě jednoho partnera, vůči kterému si bude splňovat veškeré svoje registrační povinnosti, platit všechny odvody, bude kontrolován jenom z jednoho místa a nebudou vyplňovat velké množství formulářů. Místo tří různých daňových přiznání (přehledů) by pak lidé měli vyplňovat jen jediné, které bude rychlejší i díky menšímu počtu výjimek. Mají se také sjednotit termíny placení daní i odvodů a zefektivnit komunikace s úředníky. Jde tedy o celkové zjednodušení systému a maximální pokles administrativní zátěže.¹²

4.4.2. Návrhy změn

- Výpočet daně

Ministr financí zamýšlí změnu ve výpočtu daně. Sazba se sjednotí u všech poplatníků na 19 procentech, u fyzických osob se už ale nebude počítat ze tzv. superhrubé mzdy, ale pouze z hrubé mzdy. Což by mělo vést k mírnému snížení daňového zatížení oproti současnému stavu.

Ovšem i při jednotné sazbě daně bude zdanění mírně progresivní, a to díky stropům na sociální a zdravotní pojištění. Odvody na zdravotní pojištění chce ministerstvo financí omezit do výše šestinásobku průměrné měsíční mzdy a sociální pojištění na čtyřnásobek průměrné mzdy. Zaměstnanci přitom budou platit více na zdravotním pojištění, a to 6,5 % místo dosavadních 4,5 %. Základní slevu na poplatníka ve výši 24.840 Kč ročně budou moci využít jen zaměstnanci do výše čtyřnásobku průměrné mzdy. Nad stropy si pak poplatník nebude moci slevu uplatnit.

- Odpočty od základu daně (Nezdanitelné části ZD)

Podle návrhu od roku 2013 zcela skončí úlevy pro členské příspěvky odborům. Kdy v současnosti si mohou poplatníci odečíst od daňového základu až 1,5 % ročních zdanitelných příjmů, maximálně však 3.000 Kč. A také skončí možnost si až o 10.000 Kč snížit daňový základ, jestliže poplatník absolvoval zkoušky "ověřující výsledky dalšího vzdělávání". V praxi se jde hlavně o zvyšování kvalifikace. Další změnou je zvýšení maximálního limitu pro odpočet daru z 10 % na 15 % základu daně.

Dále se omezí odpočty úroků u hypoték či úvěrů ze stavebního spoření a budou si je moci odečíst jen ti poplatníci, kteří uzavřeli smlouvu do konce roku 2011. Refinancování, by podle ministra nemělo být posuzováno jako nová smlouva. Limit pro výši úroků klesne ze současných 300 tisíc na 150 tisíc korun ročně, což se dotkne lidí s výrazně nadprůměrnými hypotékami.¹³ Dalším návrhem ministra financí bylo zrušení možnosti odpočtu u smluv uzavřených po 1. lednu 2012, ovšem tento návrh nepodpoří koaliční partneři. Proto ministr financí chce připravit alespoň návrh, který by měl omezit využívání stavebního spoření výhradně na bydlení.¹⁵

Slevy na dani

Rozsah i výše slev se nezmění kromě dvou výjimek. Sleva na poplatníka zůstane na úrovni 24 840 korun (tedy před "povodňovou daní"), ale budou ji moci využít jen lidé s příjmy do čtyřnásobku průměrné mzdy.

Daňové zvýhodnění na dítě má od roku 2012 vzrůst o 1.800 Kč ročně, (tedy o 150 Kč měsíčně) z letošních 11.604 Kč na 13.404 Kč. Maximální částka bonusu na dítě vzroste z 52.200 Kč na 60 300 Kč.¹³

Daňové zvýhodnění zaměstnaneckých benefitů, resp. jeho osvobození, na straně zaměstnanců, od daně tak i od povinného pojistného, má skončit. Nově bude zaveden výdajový (zaměstnanecký) paušál ve výši 3.000 Kč ročně. Každý zaměstnanec si ho bude moci odečíst jako slevu na dani, bez ohledu na to, zda a v jaké výši dosud užíval daňového zvýhodnění režijních jízdenek, stravenek či dalších benefitů. Paušál tedy budou moci využít i lidé, kteří do zaměstnání chodí pěšky, stravují se výhradně doma, apod.

- Zrušení dvojího zdanění u dividend

K dvojímu zdanění dividend dochází v praxi tak, že firma nejdříve zdaní svůj zisk 19 %, a její akcionáři pak z téhož zisku státu odvedou 15 %t při výplatě dividendy. Ministr sice nenavrhuje zrušení zdanění dividend, ale dvojí zdanění chce zrušit jiným způsobem.¹⁰

- Změny u OSVČ

Osoby samostatně výdělečně činné mohou místo skutečných nákladů uplatnit výdaje takzvaným paušálem (viz 3.4.4), tato skutečnost se nezmění, ale zároveň ministerstvo financí sníží výši obratu pro povinnou registraci k dani z přidané hodnoty, a to z 1 mil. Kč na 750.000 Kč. V praxi to bude znamenat, že výdaje paušálem bude uplatňovat méně OSVČ, jelikož zmizí hlavní výhoda – zjednodušené administrativní nároky (tzv. „zjednodušené papírování“, kdy OSVČ nemusejí shromažďovat veškeré doklady o příjmech a výdajích a následně je zpracovávat, tedy vést daňovou evidenci nebo účetnictví).

V současnosti je základem pojistného pro OSVČ 50 % příjmů po odpočtu výdajů. Na zdravotní pojištění platí 13,5 % z vyměřovacího základu a na sociální (důchodové) pojištění 29,2 %. Návrh daňové reformy počítá s tím, že základ pojistného sice stoupne na 100 % hrubého zisku, ale povinné odvody klesnou na 6,5 % základu – shodně pro sociální i zdravotní pojištění. Sociální dávky nebo důchod se však OSVČ budou počítat úměrně tomu,

že při pouze 6,5% minimu zaplatí výrazně nižší pojistné než zaměstnanci. Budou se tedy počítat ze skutečně odvedených peněz, nikoliv ze základu daně.¹³

- Změna ve státním příspěvku u stavebního spoření

Státní příspěvek u smluv na stavební spoření uzavřených do roku 2003 se vyplácela podpora ve výši 25 % z uspořené částky, nejvýše však 4.500 Kč. U smluv uzavřených po roce 2003 činí podpora 15 % z uspořené částky, maximálně však 3.000 Kč. Za rok 2011 se podpora pro všechny klienty sjednocuje na 10 % z uspořené částky, nejvýše však do 2.000 Kč. Státní podpora pro dříve uzavřené smlouvy (než v roce 2011) měla být letos snížena tak, že vláda prosadila 50 % zdanění příspěvku, který měli klienti dostat k naspořené částce. U dříve uzavřených smluv se max. výše příspěvku za loňský rok, který je ale připisován letos, měla snížit ze 4.500 korun na 2.250 korun. U novějších smluv, kdy lidé od státu dostávají maximálně 3 tisíce korun, pokud u stavební spořitelny za rok uložili 20 tis. Kč, měl státní příspěvek klesnout na 1.500 korun. Ústavní soud toto jednání vlády označil, ve zdůvodnění verdiktu zpětného snížení státní podpory stavebního spoření, za nepřipustnou formu retroaktivity, i když bylo maskované jako srážková daň. A navíc Ústavní soud odmítl i způsob snížení státní podpory. Vláda totiž snížení státní podpory stavebního spoření prosadila v režimu legislativní nouze, aniž by k tomu byly důvody.¹⁴

4.5. Doporučení pro daň z příjmů fyzických osob

Daňová reforma, jejíž účinnost má začít počátkem roku 2013, výrazně ovlivní daň z příjmů fyzických osob. Dojde k významným změnám, ke kterým mám velice kladný vztah. Především souhlasím s vytvořením tzv. „JIMa“, tedy jednotného inkasního místa, jenž podle mého mínění velice zjednoduší jednání mezi poplatníky a plátcí s úřady.

Souhlasím s návrhem zrušení dvojího zdanění u příjmů z dividend. Osobně bych preferovala systém částečného propojení zdaňování dividend, a to především v zohlednění zdanění zisku na úrovni akcionáře formou daňové úlevy, kdy by si akcionáři v daňovém přiznání zohlednili zdanění na úrovni společnosti. Považuji to jako jeden z nejjednodušší a zároveň nejspravedlivější přístup k zdaňování dividend.

Dále schvaluji návrh zvýšit maximální procentuální limity, do kterých lze uznat odpočet daru. U fyzické osoby dojde ke zvýšení z 10 % hranice na 15 % a u právnické osoby z 5 % na 10 % ze základu daně. Tato změna by měla přispět k většímu zapojení firem a občanů do podpory veřejně prospěšných aktivit.

Další návrh daňové reformy, se kterým částečně souhlasím, jsou zaměstnanecké paušály a s tím související zdanění zaměstnaneckých benefitů. Kladný postoj mám hlavně k návrhu zdanění dosavadních benefitů, jenž nabízejí jen některé firmy. Takto dojde k rovným podmínkám pro všechny zaměstnance a nebude jedna skupina zvýhodněna vůči ostatním. Ovšem je nutné mezi benefity rozlišovat různé typy. Zdanila bych pouze ty, které má k dispozici jen jedna skupina poplatníků (hlavním představitelem je režijní jízdné). Zdanění stravenek, jež na rozdíl od „režijek“ může zavést každý zaměstnavatel, tak nepředstavují výhodu pro úzkou skupinu lidí, proto bych je nedanila. Doporučila bych tedy, aby se zdanily pouze ty zaměstnanecké benefity, které jsou opravdu výhodou pro úzkou skupinu lidí.

S návrhem snížení a následného zrušení možnosti odpočtu úroků z hypotečních úvěrů či úvěrů ze stavebního spoření souhlasím jen z poloviny. Souhlasím se snížením limitu pro uplatnění úroku z úvěru, avšak nesouhlasím s jeho zrušením pro smlouvy uzavřené po 1. lednu 2012. Domnívám se, že by každý občan měl být odpovědný vůči vlastnímu bydlení. Hypoteční úvěry či stavební spoření jsou nejčastější formou, kterou občané využívají, proto usuzuji, že by stát tuto formu měl dál podporovat. A proto souhlasím s nynějším návrhem ministra financí o omezení využití stavebního spoření pouze na bydlení.

V současnosti jsou v České republice podporováni všichni občané, kteří mají dítě a to bez rozdílů. Domnívám se, že by podstatně přispělo k zabránění mrhání veřejnými prostředky, kdyby se například státní sociální podpora -přídavek na dítě zrušil a stát by podporoval poplatníky zvýšením slevy na dani, potažmo zvýšením hranice daňového bonusu.

5. Závěr

Daňový systém představuje v dnešní době pro každou zemi silný hospodářský nástroj k ovlivnění ekonomiky. Prostřednictvím vhodného nastavení jednotlivých složek je možné vytvořit prostředí, které povede tržní subjekty k požadovanému chování, na druhou stranu nesprávná úprava může způsobit značné potíže ve fungování systému. Daňovou soustavu je přitom logicky nutné neustále přizpůsobovat měnícím se potřebám země a proto daně jako celek prodělaly od svého vzniku řadu změn a jejich transformace probíhá a bude probíhat neustále.

Daň z příjmů fyzických osob se v poslední době těší nebývalému zájmu ze strany politiků a médií. Mým cílem bylo popsat legislativní vývoj a stav daně z příjmů fyzických osob až ke stavu současnému. V Poslední části práce porovnávám zdaňování příjmů v ČR s Rakouskem a Estonskem, jakožto vybranými zástupci Evropské unie, ale také se zabývám představením připravovaných změn v zákoně o daních příjmů (zejména změn týkajících se fyzických osob). Jsou zde nastíněny připravované změny související s daňovou reformou, která by měla být účinná od roku 2013.

Současná daň z příjmů je příliš složitá a záměrem ministerstva financí je ji od roku 2013 připravovanou reformou zjednodušit. K určitému zjednodušení došlo již v roce 2008 zavedením lineární sazby daně z příjmů fyzických osob. Přispět k dalšímu zjednodušení má redukce osvobozených příjmů, redukce položek snižujících základ daně, zavedením jednotného inkasního místa a dalších návrhů změn, které jsem více zmínila v poslední části této práce.

Cílem mé bakalářské práce bylo charakterizovat vývoj daně z příjmů fyzických osob, nastínit reformní návrhy týkající se daně z příjmů fyzických osob ministerstva financí, které by měla být platné od roku 2013. Současně také porovnat zdanění příjmů fyzických osob v České republice s vybranými zeměmi Evropské unie, s Rakouskem a Estonskem. V závěru práce jsem měla provést vlastní zhodnocení a doporučení návrhů daňové reformy daně z příjmů fyzických osob. Cíl této práce se mi podařilo splnit.

Seznam použité literatury

- 1 STARÝ, M. a kol. *Dějiny daní a poplatků*. 1.vyd. Praha: Havlíček Brain Team, 2009. 207 s. ISBN 978-80-87109-15-1.
- 2 ŠIROKÝ, J. *Daně v Evropské unii*. 4.vyd. Praha: Linde, 2010. 351 s. ISBN 978-80-7201-799-7.
- 3 VYBÍRAL, V. *Zdaňování příjmů fyzických osob 2010: praktický průvodce*. 6. vyd. Praha Grada Publishing 2010. 216 s. ISBN 978-80-247-3426-2.

Internetové zdroje

- 4 Finance. [online] *Daňový systém v Rakousku*. [cit. 2011-04-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.finance.cz/dane-a-mzda/informace/danove-systemy-eu/rakousko/>>
- 5 Daně a účetnictví. [online] *Reforma 2013 – zdanění fyzických osob*. [cit. 2011-04-22]. Dostupné z WWW: <<http://www.du.cz/33/reforma-2013-zdaneni-fyzickych-osob-uniqueidgOkE4NvrWuNAcUiL-fcBUSHQj9KNVZr4/?query=Reforma+2013&serp=1>>
- 6 Estonská daňová a celní rada. [online] *Daňové sazby v Estonsku*. [cit. 2011-04-22]. Dostupné z WWW: <<http://www.emta.ee/index.php?id=3274>>
- 7 Ministerstvo financí Estonské republiky. [online] *Osobní daň z příjmů*. [cit. 2011-04-22]. <<http://www.fin.ee/index.php?id=81567>>
- 8 Finance.cz. [online] *Kalousek: Daňovou reformu považují za úspěch, ke shodě nemuselo vůbec dojít*. [cit. 2011-04-24]. Dostupné z WWW: <<http://www.finance.cz/zpravy/finance/303210-kalousek-danovou-reformu-povazuji-za-uspech-ke-shode-nemuselo-vubec-dojit/>>
- 9 Finance.cz. [online] *Daňová reforma odhalena: Jak se změní vaše čistá mzda*. [cit. 2011-04-24] Dostupné z WWW: <<http://www.finance.cz/zpravy/finance/302342/>>
- 10 Česká tisková kancelář (ČTK). [online] *Kalousek: Reforma daní by měla mírně snížit zdanění fyzických osob*. [cit. 2011-04-24] Dostupné z WWW: <http://www.ctk.cz/sluzby/slovni_zpravodajstvi/ekonomicke/index_view.php?id=607506>
- 11 Česká tisková kancelář (ČTK). [online] *Česko vstoupilo do roku úspor, které se dotknou prakticky každého*. [cit. 2011-04-24]. Dostupné z WWW: <http://www.ctk.cz/sluzby/slovni_zpravodajstvi/vseobecne/index_view.php?id=576196>

12 Ministerstvo financí České republiky. [online] *III. pilíř RVF - Jedno inkasní místo.* [cit. 2011-04-24] Dostupné z WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/jednotne_inkasni_misto_3pilir_rvf.html>

13 aktuálně.cz. [online] *Jak se změní daně? Podívejte, co navrhuje Kalousek.* [cit. 2011-04-24] Dostupné z WWW: <<http://aktualne.centrum.cz/finance/grafika/2011/03/18/danova-reforma-2013-dan-z-prijmu-zmeny-prehled/?cid=694397>>

14. iDNES.cz. [online] *Příspěvek u stavebního spoření se letos nesníží, rozhodl Ústavní soud* [cit. 2011-04-28] Dostupné z WWW: <http://ekonomika.idnes.cz/prispevek-u-stavebniho-sporeni-se-letos-nesnizi-rozhodl-ustavni-soud-1z2-/ekonomika.aspx?c=A110427_083640_domaci_kop>

15 iDNES.cz. [online] *Kalousek navrhne, aby stavební spoření směli lidé využít jen na bydlení.* [cit. 2011-05-04] Dostupné z WWW: http://ekonomika.idnes.cz/kalousek-navrhne-aby-stavebni-sporeni-smeli-lide-vyuzit-jen-na-bydleni-1mb-/ekonomika.aspx?c=A110504_120456_domaci_kop

Zákony

Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů

Einkommensteuergesetz (EStG) 400/1988

Tulumaksuseadus RT I 1999, 101, 903

Seznam zkratk

apod.	a podobně
atd.	a tak dále
č.	číslo
DAP	daňové přiznání
DPFO	daň z příjmů fyzické osoby
DPH	daň z přidané hodnoty
DPPO	daň z příjmů právnických osob
DZD	dílčí základ daně
EEK	Estonská koruna
EStG	Einkommensteuergesetz (Rakouský zákon o dani z příjmu)
EUR	euro
FO	fyzická osoba
ha	hektar
Kč	korun českých
Kčs	korun československých
k.s.	komanditní společnost
např.	například
n. l.	našeho letopočtu
odst.	odstavec
OSVČ	osoba samostatně výdělečně činná
PO	právnická osoba
př. n. l.	před našim letopočtem
RVF	reforma veřejných financí
ř. z.	říšský zákoník
Sb.	Sbírka
Sb. z. p.	Sbírka zákonů politických
SP	sociální pojištění
SVČ	samostatně výdělečná činnost
tj.	tj.
Tuls	Tulumaksuseadus (Estonský zákon o dani z příjmů)

tzn.	to znamená
tzv.	takzvaný
v.o.s.	veřejná obchodní společnost
ZCE	zaměstnanec
ZD	základ daně
ZLE	zaměstnavatel
ZP	zdravotní pojištění
ZTP-P	zvlášt' těžce postižený s průvodcem
%	procento
‰	promile
§	paragraf
€	euro

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová (bakalářská) práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 6. května 2011

.....
jméno a příjmení studenta

Adresa trvalého pobytu studenta:

Nová 1229, Kojetín, 752 01

Seznam Tabulek

Tabulka 1 Vývoj nezdanitelných položek, §15/1 - 1993 - 2005 (v Kčs nebo v Kč).....	33
Tabulka 2 Vývoj slev na dani - 2006 až 2011 (v Kč).....	33
Tabulka 3 Výpočet daně - Rakousko.....	42
Tabulka 4 - Řešení příkladu 1	48
Tabulka 5 - Řešení příkladu 2	49
Tabulka 6 - Řešení příkladu 3	50

Seznam Příloh

Příloha č. 1 – Vývoj „daní“ od Mezopotámie až k římskému dominiu

Příloha č. 2 – Rozdělení nepřímých daní v 19. století (do roku 1992)

Příloha č. 3 – Přehled sazeb daně z příjmů FO (1993 – 2011)